

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Kandidatuppsats

Journalistprogrammet VT 2016

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

Av Emilia Berntsson och Josip Ladan

Handledare: Marina Ghersetti

# MÅNGFALD BLAND JOURNALISTSTUDENTER

*- en studie om blivande journalisters homogenitet*



GÖTEBORGS UNIVERSITET  
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

## **Abstract**

The purpose of this study is to examine the diversity among Swedish journalism students and compare that result with journalists in general and also with the public. Our definition of diversity and the parts that we examined in this study is gender or transgender identity, ethnicity, religion or other beliefs, physical or mental disabilities, sexual orientation, age, place where one grew up, class background, parents ethnicity and political views.

There is a lot of research about the diversity among journalists in Sweden, and also about the diversity among students in general but not a lot about the journalism students. Therefore we wanted to fill this research gap. Journalistundersökningen (the journalist survey) from 2011 was our starting point and the research that we compared our own results with. In order to find out more about the journalism students we designed our own online survey, with a lot of the same questions as in Journalistundersökningen, which we emailed to different schools, both Universities and Community Colleges. We got 216 answers from students all over Sweden.

To help us understand our results we used Pierre Bourdieu's theories about social fields and how different kinds of capital put you in different locations in a certain field. We also used theories from the sociology to understand how people develop and gets acclimated to their surroundings.

Our results, which are only trends and indicative results because of the low response rate, tell us that not much has changed or will change in the nearest future about what kind of persons become journalists. Journalism students are very much like the active journalists in pretty much everything except from free time activities where the students may drink and party a little bit more, which can be explained from the fact that they are students and therefore generally a little bit younger. Other than that both groups look very much alike, in everything from political views to ethnicity.

Our conclusion is therefore that there is still a lot to be done to help the diversity grow among journalists and the place to start is with the journalism students. But how can that be done? That's a great starting point for a new study.

Key words: journalism students, diversity, social fields, socialisation, homogeneity

Nyckelord: journaliststudenter, mångfald, sociala fält, socialisation, homogenitet

## **Innehållsförteckning**

1. Inledning och bakgrund.....	5
Inledning.....	5
Bakgrund.....	6
2. Tidigare forskning.....	7
Mångfald i den svenska journalistkåren.....	7
Etnisk mångfald.....	9
Klassbakgrund och geografisk närhet.....	10
Politiskt engagemang.....	12
Mångfald i utbildningarna.....	12
Nordiska journaliststudenter.....	14
3. Syfte och frågeställningar.....	15
4. Teoretisk inramning.....	16
Definition av mångfald.....	16
Sociala fält.....	17
Socialisation.....	18
5. Metod och material.....	21
Val av metod.....	21
Population och avgränsningar.....	21
Urvalsram och insamlande av e-postadresser.....	22
Utformning av enkät.....	22
Höja svarsfrekvensen.....	23
Svarsfrekvens och bortfall.....	23
Metoddiskussion.....	24
6. Resultat.....	26
Representativitet.....	26
Kön.....	27
Uppväxtorter.....	28
Klassbakgrund.....	30
Religionstillhörighet.....	31
Sexuell läggning.....	32
Journaliststudenters livsstilar.....	33
Politiska sympatier.....	36
Övriga resultat.....	37

7. Slutdiskussion; sammanfattning och analys.....	38
Hur ser mångfalden ut bland dagens journaliststudenter?.....	38
Skiljer sig det resultatet från journalistkåren i stort? På vilka sätt?.....	39
Skiljer sig journaliststudenter och journalister från allmänheten? På vilka sätt?.....	39
8. Referenser.....	41
9. Bilagor.....	43

## **1. Inledning**

### **Är blivande journalister lika homogena som journalistkåren i stort?**

Sverige 2016. Ett land som ser annorlunda ut på så många fler olika plan än för bara 20 år sedan – politiskt, demografiskt och framförallt ur ett samhällsperspektiv. Ett medielandskap i förändring, främst tack vare den digitala utveckling som skett. Vi påverkas i mycket större utsträckning av händelser både nära och långt bort, vilket gör att både aktiva och blivande journalister står inför stora utmaningar i framtiden. Därför är deras roll av yttersta betydelse för att bibehålla de journalistiska värdena objektivitet och professionalism.

I dagsläget finns det stora skillnader mellan journalistkåren och allmänheten och därför är det viktigt att fortsätta undersöka skillnader och likheter. Det är alltså viktigt att journalisterna representerar den befolkning och den verklighet de ska skildra i det vardagliga arbetet. Gör de inte det så glider de istället längre bort från verkligheten och tappar samtidigt både trovärdighet och tillit från nyhetskonsumenterna. Vem tror på någon som rapporterar om exempelvis kravaller i Biskopsgården utan att ens vara där?

En journalist har ett stort ansvar för att rapportera verkligheten på ett riktigt sätt och att hålla sig neutral. Men ingen människa är immun mot yttre påverkan och därför kan olika faktorer som till exempel politiska åsikter, social bakgrund och andra grupptillhörigheter påverka vad och hur man väljer att presentera omvärlden. Och därför kan det bli ett demokratiskt problem om endast ett fåtal exklusiva grupper ska representera allmänheten genom journalistrollen. Ur ett demokratiskt perspektiv är det alltså viktigt att hela samhället finns representerat i den offentliga debatten, inga grupper bör hamna utanför eller bli osynliga. Av den anledningen, liksom många andra såklart, är det därför viktigt att studera hur kommande generationer journalister ser ut. Vilka miljöer kommer de ifrån? Är det fortfarande ett yrke och en kår som består av vita medelklassmänniskor som bor på Söder, i Majorna eller på Möllan? Röstar de vänster? Vad tycker de är viktigt? Och vad gör de på fritiden?

Om journalistkåren endast består av människor från samma bakgrund med samma intressen och värderingar får vi inte den representation vi vill ha och behöver. Vi tappar många talanger längs vägen när vissa grupper helt väljer bort journalistiken som ett tänkbart yrke. Därför måste vi börja utnyttja den potential som finns för att fortsätta utvecklas, både hantverksmässigt och ekonomiskt. Mångfald bidrar även till att kvaliteten höjs när fler perspektiv och åsikter kommer in i en tidigare homogen grupp, man kan lära sig av varandra och på så sätt fortsätta utvecklas.

Syftet med den här undersökningen är alltså att få en bild av hur mångfalden ser ut bland dagens journaliststudenter för att kunna jämföra likheter och skillnader med journalistkåren i stort, men också med allmänheten som egentligen är det viktigaste. Vi vill helt enkelt undersöka huruvida journalistkårens representation av allmänheten kan förväntas bli bättre i framtiden än vad den är idag.

## Bakgrund

År 2003 ansökte JMG hos Göteborgs Universitet om att de skulle få ta in tio procent av journaliststudenterna på annat underlag än ordinarie antagningsprov. Dessa studenter skulle ha utomnordisk härkomst. Detta gjorde man för att försöka få bukt med den snedrepresentation som fanns och finns än idag. Förslaget fick stor uppmärksamhet och mötte stor kritik, bland annat från Gunnar Strömmer som då var jurist vid Centrum för Rättvisa. I en debattartikel i GP som publicerades 26 september 2004 skrev han att det fanns andra steg man borde ta i första hand då den här typen av etnisk kvotering kan få negativa konsekvenser. Till exempel blir det istället etnisk diskriminering för studenter med svensk härkomst.

Marina Ghersetti som vid tidpunkten var prefekt på JMG bemötte kritiken i ytterligare en debattartikel i samma tidning som publicerades den 2a oktober 2004 med att "frågan om journalisternas representativitet är egentligen en fråga om journalistkårens möjligheter att företräda vanliga människor". Och anledningen till att det ändå ansågs behövas kvotering var för att även antagningsprovet som fanns då kunde anses diskriminerande. Dessutom hade man redan provat på diverse andra metoder för att få till en breddad rekrytering, bland annat besökt skolor och mässor samt skickat ut material specifikt till personer med utländsk bakgrund. Efter alla debattartiklar och flertalet diskussioner så blev det dock ändå avslag på förslaget.

I april 2016 kom det en rapport från Universitets- och Högskolerådet angående just mångfald bland studenter. Undersökningen gjordes på uppdrag av regeringen som vill satsa på att få in en större bredd på eftergymnasiala utbildningar. Den undersökningens syfte var alltså att sammanställa hur olika lärosäten runt om i Sverige arbetar för att öka mångfalden bland sina studenter.

Så frågan har varit och är fortfarande ständigt aktuell och därför är det viktigt att kontinuerligt fortsätta undersöka hur väl representerad allmänheten är hos journalisterna och då undersöka just studenterna då det tidigare varit en bortglömd grupp.

## **2. Tidigare forskning**

Det har tidigare genomförts en hel del forskning om mångfald inom journalistkåren men också om studenter i allmänhet, dock inte alls lika mycket om specifikt journaliststudenter. Nedan kommer vi presentera de undersökningar som vi anser är viktigast för vår egen undersökning.

### **Mångfald i den svenska journalistkåren**

Att det finns en kraftig missrepresentation hos journalistkåren jämfört med allmänheten när det kommer till det mesta, förutom möjligtvis kön, råder det egentligen inga tvivel om. Boken *Svenska journalister 1989-2011* som är sammanställd av Kent Asp baseras på journalistundersökningar som genomförts mellan 1989 och 2011. Syftet med boken (och undersökningen i stort) är att kartlägga hur journalisterna ser på sig själva och samhället, sin yrkesroll, arbetssituation och medieutvecklingen i Sverige.

Ur undersökningen kan man utläsa att det än idag är stora skillnader mellan journalistkåren och allmänheten, bland annat i partisympatier (Asp, 2012:102), etniskt ursprung och klassbakgrund (Djerf-Pierre, 2012:15-16). Detta trots att det verkar vara väldigt viktigt för journalisterna själva att de faktiskt är representativa för hela befolkningen (Djerf-Pierre, 2012:15-16). Ett exempel på den missrepresentation som finns är hos SVT, trots att de satsar hårt på att ha en mångfald bland sina arbetare. I senaste journalistundersökningen framkom det att över 80 procent av de som jobbar där röstar rödgrönt (Asp, 2012:105), vilket inte direkt kan anses som mångfald inom just det området i alla fall.

Journalister kan påverkas av många olika faktorer i sitt arbete. Allt från politiska åsikter och ålder till bekantskapskrets och grupptillhörighet *kan* påverka nyhetsvärderingen man gör och det är därför ett demokratiskt problem om det endast är en eller ett fåtal sociala grupper som är representerade i journalistkåren (Djerf-Pierre, 2012:15). I och med att det är en så pass skev representation har det genomförts en hel del forskning för att urskilja om de olika faktorerna påverkar nyhetsrapporteringen, till exempel partisympatier. Men svaret är komplicerat och det är svårt att få fram ett ordentligt resultat då det finns många faktorer som påverkar en journalist och inte bara hans politiska åsikt (Asp, 2012:106). Dessutom identifierar sig journalister med sin politiska åsikt i mycket mindre utsträckning än allmänheten gör. Så det kan som sagt vara svårt att få fram ett säkert resultat. Trots att det inte finns någon säker forskning på att det faktiskt är ett problem, anser i alla fall journalisterna att det ändå är viktigt att journalistkåren är representativ för allmänheten på ett riktigt sätt (Djerf-Pierre, 2012:15-16). Och då såklart på alla plan, allt från kön och ålder till ursprung och politisk åsikt.

Kent Asp är alltså en av dem som forskat mycket på just journalister och politik. Han har skrivit några kapitel i *Svenska journalister 1989-2011* om just detta. Där redovisar han bland annat hur journalistkårens partisympatier faktiskt ser ut och vad det kan få för konsekvenser. Det är tydligt att journalistkåren står mer till vänster än både folkvalda och allmänheten. Kvinnliga journalister står mer till vänster än manliga och journalister under 29 år samt äldre än 60 står mer till vänster än övriga. Men det är också de yngre journalisterna som i störst utsträckning sträcker sig åt höger. Alltså är de yngre journalisterna en lite politiskt spretig grupp (Asp, 2012:92-93). Intressant är också att journalistkåren blivit alltmer vänster sedan 1980-talet men att det nu börjat plana ut. Avståndet mellan journalistkåren och allmänheten har ökat sedan 90-talet då allmänheten idag blir mer och mer höger (Asp, 2012:95).

Bengt Johansson skriver i sitt kapitel i *Svenska journalister* att ”journalisternas fritidsintressen egentligen är en ickefråga” då konsumenten tar för givet att den som rapporterar om nyheterna är kompetent för sitt jobb” (Johansson, 2012:27). I samma mening nämner Johansson dock att journalistiken är undantagen i jämförelse med andra yrkesgrupper – detta då journalister som yrkesgrupp i högre grad bör representera allmänheten för att ge en så mångsidig och balanserad rapportering som möjligt.

Så hur ser då journalisternas livsstilar egentligen ut? Journalister är en social grupp människor som ofta sysslar med diverse olika fritidsaktiviteter, till exempel restaurang- och pubbesök, bio och teater. Alla dessa aktiviteter ägnar sig journalister åt i mycket högre utsträckning än allmänheten. De diskuterar även politik oftare, läser mer skönlitteratur samt konsumerar mer alkohol (Johansson, 2012:28). När det sedan gäller själva nyhetsrapporteringen och hur journalisternas privatliv återspeglas i den, ställer sig Johansson istället frågande till i vilken utsträckning just privatlivet påverkar nyhetsrapporteringen. Trots att journalisterna som personer är lika varandra i ganska stor utsträckning och olika den allmänhet de ska representera (Johansson, 2012:32) behöver det inte nödvändigtvis betyda att de inte rapporterar på ett riktigt sätt. För man bör ändå ta yrkesheder och journalisternas etiska regler i beaktande och det borde därför vara naturligt att lita på journalisterna och deras expertis. Men precis som Johansson ställer frågan ”tror vi på det?”, är det rimligt att analysera journalistkårens uppenbara distans från allmänheten. Faktum kvarstår att varken Johansson eller någon annan av hans kollegor har kommit fram till något tydligt svar på frågan – spekulationer blir i dessa fall mer eller mindre accepterade då ett svar inte finns.

Just kön är den del där journalister i dagsläget är mest jämställda. 1989 var endast 34 procent av journalistkåren kvinnor men redan 1999 hade det gått upp till 48.. Till 2005 ökade det med ytterligare två och där har det stannat på 50 procent (Djerf-Pierre, 2012:17). Viktigt att poängtera är att det i dagsläget endast finns alternativet “kvinna” eller “man” på frågan vilket kön man tillhör vilket kan göra att en del av journalistkåren som inte identifierar sig som varken kvinna eller man automatiskt räknas bort. Dock är den andelen förmodligen försvinnande liten och påverkar inte statistiken i stort.



## Etnisk mångfald

Gunilla Hultén är en av dem som tagit upp problematiken med bristen på mångfald inom journalistkåren. I sin bok *Journalistik och mångfald* analyserar och påvisar hon exempelvis de satsningar som gjorts i Sverige för att integrera både mediekonsumenter och journalister med invandrabakgrund – främst Sydsvenskans satsning på Rosengård och Dagens Nyheters fokus på medborgarjournalistik. Hultén ställer sig frågande till redaktionernas uppenbara motsatsförhållande: “Det finns alltså en tydlig diskrepans mellan det företagen säger att de vill göra och vad de faktiskt gör”. (Hultén, 2009:121). Bland annat studerar hon i detalj hur public serviceföretagens processer vid anställning ser ut och jämför med övriga medieföretags. Utöver detta gör hon också kvalitativa intervjuer med reportrar som har invandrabakgrund om hur de upplever klimatet på redaktionerna. Gemensamt för flera är att de nästan förväntas leverera uppslag och källor om vissa specifika frågor bara på grund av sin bakgrund. En av de intervjuade tar till exempel upp hur hen ser på vissa tilldelade uppgifter: “Får jag det här giget bara för att jag är invandrare och det förväntas att man ska skriva om förörterna och sånt där skit hela tiden?” (Hultén, 2009:129). På dessa grunder anser vi därför att det är av yttersta vikt att studera dels hur sammansättningen av journaliststudenter ser ut idag, men också vilken betydelse journalister med utländsk bakgrund har på sina redaktioner i stort.

Hultén tar vidare upp hur en människas bakgrund och olika grupptillhörigheter i journalistiken reduceras till kategorier – då exempelvis kön, klass, etnicitet och yrke (Hultén, 2009:31). Dessa används sedan som förklaringsramar i den direkta journalistiska produkten; kort och gott för att kunna framställa tillhörighet och utanförskap. Dessutom används också enligt Hultén både kulturella och rumsliga kriterier som exempelvis de ovanstående; genom dessa rankar journalistiken “distans eller närhet” (Hultén, 2009:31). Således skapas naturligt ett “vi-och-dem”-förhållande mellan journalisterna och deras intervjuobjekt – något som vi kommer återkomma till längre ned i arbetet.

Det finns enligt Gunilla Hultén samtidigt ett problem med hur journalister med invandrabakgrund ska integreras på redaktionerna. Huvudorsaken är nämligen de rent geografiska skillnaderna på var det finns stora koncentrationer av personer med utländsk bakgrund kontra den rent procentuella siffran på riksnivå. När *Journalistik och mångfald* utkom 2009 låg antalet personer med utländsk bakgrund på 14 procent på riksnivå, men på 20 respektive 27 procent i Göteborg respektive Malmö. Därmed uppstår problematiken om på vilken nivå man ska eftersträva invandrarrepresentation – på riks-, regional- eller lokalnivå? (Hultén, 2009:123). I dagsläget når den ju visserligen inte upp till någon av de nivåerna men man bör ändå fundera över vilken nivå man vill lägga det på.

Det sista som tas upp i kapitlet *Redaktionell mångfald* i Hulténs bok är också värt att lyfta. Efter djupintervjuer med fjorton journalister med invandrabakgrund är samtliga rörande

överens om svårigheterna att avancera karriärmässigt på redaktionen. Detta på grund av två orsaker – gamla konventioner och arbetssätt som är fast förankrade på redaktionerna och rädslan för att ifrågasätta ovanstående och därmed bli socialt utfryst (Hultén, 2009:131). Huruvida det endast beror på etnisk härkomst framkommer inte. Därför är det intressant att se dels hur den etniska sammansättningen av nuvarande journaliststudenter ser ut och om exempelvis deras politiska preferenser och/eller fritidsintressen överensstämmer med deras etniskt svenska studiekamrater och framtida kollegor. På så sätt kan vi förhoppningsvis se om en så kallad "journalistnorm" finns och om den skiljer sig mellan etniskt svenska och utländska journaliststudenter.

*Mediernas Vi och Dom – mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen* är en statlig, offentlig utredning från 2006 som "har i uppdrag att identifiera och kartlägga mekanismer bakom strukturell/ institutionell diskriminering på grund av etnisk och religiös tillhörighet" (Camauër & Nohrstedt, 2006:förord). I den undersöks bland annat hur minoriteter och personer med invandrabakgrund presenteras och framställs i framförallt media, men också hur de invandrare som befinner sig inne i medievärlden behandlas ur både ett personligt och ett professionellt perspektiv. Leonor Camauër har i kapitlet *Mediearbetare med utländsk bakgrund och majoritetsmediers diskrimineringsmekanismer* djupintervjuat tio stycken medieanställda, samtliga i olika åldrar och med olika stor erfarenhet från mediebranschen. Många av dem berättar om direkt nedlåtande bemötande från kollegor i form av gliringar, hån och kommentarer, till exempel "Är du deras favoritneger?", "Jävla svartskalle, jag vill inte jobba med dig", eller "Kom nu, stjärnreporter, och ställ dina frågor" (Camauër & Nohrstedt, 2006:56). Men nedlåtande bemötande kommer också från chefer genom "indirekt" beteende, exempelvis genom styrning av textförfattande och/eller enskilda samtal där mycket privata frågor ställs.

Då ingen liknande undersökning har gjorts på svenskfödda journalister, kan vi inte med säkerhet säga om det finns en skillnad som beror på etnicitet. Av kommentarerna att döma kan vi därför bara anta att just den här typen av specifika kommentarer baserade på en persons etnicitet drabbar invandrarjournalister som arbetar på förhållandevis "vita" redaktioner och arbetsplatser.

### **Klassbakgrund och geografisk närhet**

Att allt fler flyttar från glesbygden till storstäderna är ingen hemlighet och det ser inte ut att ändras inom den närmsta framtiden heller. Men hur påverkar det journalistiken när det i dagsläget är mer än en tredjedel av alla journalister som bor i Stockholm, främst i innerstaden? Totalt bor mer än hälften av alla journalister i Stockholm, Göteborg eller Malmö (Edström, 2012:22). Enligt Jenny Wiik (2015) så påverkar det i alla fall journalistiken på olika sätt, bland annat genom den geografiska täckningen som blir men också genom att

nyhetsvärdering och vem man låter komma till tals kan påverkas. Angående klassbakgrund är det än idag endast en tredjedel av journalistkåren som kommer från arbetarfamiljer, de flesta kommer från akademiker- eller högre tjänstemannahem. Och otroligt få har växt upp i en ort utanför Sverige och/eller själva invandrat till Sverige (Djerf-Pierre, 2012:17).

Att journalistkåren är en väldigt homogen grupp när det kommer till det mesta har vi redan konstaterat. Frågan kvarstår dock *varför* det ser ut som det gör. Och för att förklara det kommer Wiik (2015) in på Pierre Bourdieu och hans teorier som vi kommer komma till under teori-kapitlet. Men en orsak till att journalister bosätter sig i samma områden är att vi redan under våra utbildningar skapar kontakter (alltså mellan studenter) för vår framtida karriär och man vill gärna bo i närheten av sina kontakter. Det skapas både en social och en professionell gemenskap när man kommer närmre varandra geografiskt. Dessutom dras man till personer och områden där folk har liknande värderingar och bakgrund som en själv. När journalisterna sedan bor i samma områden så växer de sociala och professionella nätverken ihop vilket i sin tur kan leda till att journalistiken påverkas genom smalare perspektiv (Wiik, 2015:83).

Wiik (2015) menar också att när journalistkåren domineras av “vit, välutbildad medelklass” kommer det vara de värderingar och tolkningar som dominerar vilket i sig inte behöver vara negativt men som kan bli aningen begränsade i slutändan. Ett exempel på hur det tar sig uttryck är genom den icke-existerande arbetsklassen i medierna (Wiik, 2015:87) som när den väl får plats i media mest framställs som offer i olika situationer. Som nämndes i kapitlet om *Svenska Journalister 1989-2011* är det svårt att bevisa att det är ett problem att journalistkåren är homogen och speciellt vilka områden som är mest problematiska. Dock så finns det forskning som faktiskt visar att andelen kvinnor på en redaktion påverkar vad som lyfts fram och det verkar även som att den sociala tillhörigheten kan påverka vad som får plats i media. Wiik lyfter då fram tre aspekter, nämligen geografiska täckningsområden, klass och politiska sympatier (Wiik, 2015:85).

Klass har vi redan nämnt, alltså att vissa klasser (till exempel arbetarklassen) bara lyfts fram i vissa sammanhang när klassbakgrunden hos journalisterna ser ut som den gör. Men den geografiska täckningen är minst lika problematisk. När det inte finns någon ordentlig rapportering från mindre befolkade områden och journalistkåren till stor del är koncentrerad till storstäderna blir det lätt att landsbygden framställs på ett felaktigt sätt. Man brukar till exempel hänvisa till “Norrländ” som en plats istället för vad det faktiskt är, nämligen ett gigantiskt område med stora skillnader och variationer inom sig. Det blir alltså en medieskugga när den koncentrerade journalistkåren inte kan rapportera om alla områden på ett riktigt sätt (Wiik, 2015:89-92). Detta gäller naturligtvis inte den lokalpress som verkar i området de rapporterar om, utan främst för rikspressen. De politiska sympatierna verkar inte påverka rapporteringen på samma sätt. Den är mer nyanserad och alltäckande, det har inte hittats några större bevis för att vänsterpolitiken ska gynnas bara för att den största delen av

journalistkåren röstar rödgrönt, snarare tvärtom. Så inom politiken är journalistkåren generellt sett duktiga på att uppföra sig opartiskt (Wiik, 2015:88).

### **Politiskt engagemang**

Det har också genomförts en undersökning i Danmark av David Nicolas Hopmann, Christian Elmelund Præstekær och Klaus Levinsen (2010) där de försökte se huruvida de studenter som väljer att läsa journalistik gör det med en politisk "agenda". Artikeln heter *Journalism students: Leftwing and politically motivated?* och de har alltså undersökt om det är politiken som får studenterna att välja just journalistkarriären. De kom fram till att det i ganska liten utsträckning är politiska åsikter som får dem att bli journalister trots att vissa studenter är mer politiskt aktiva än andra när de påbörjar sin utbildning. Studien påvisar också vid återkommande tillfällen hur litet sambandet är mellan politisk övertygelse och yrkesval trots mycket olika bakgrunder, men studien är samtidigt begränsad till att endast behandla Danmark och danska studenter.

Trots detta finns påfallande likheter mellan journaliststudenter i länder i nordvästra Europa rent generellt. Författarna refererar till svenska, norska, brittiska och tyska studier som alla visar på tydliga tendenser bland journaliststudenter att luta mer åt vänster än befolkningen i respektive land i genomsnitt. Dessutom undersöks också personliga bakgrunder, akademiska respektive icke-akademiska studier och huvudsakliga uppväxtorter precis som i vår enkät – det totala resultatet påvisar att ett politiskt engagemang/intresse inte ens befinner sig på topp tre (varierat arbete, arbete med frågor av personlig betydelse samt kreativt yrke) av anledningarna till att man söker sig till en journalistutbildning. Däremot; av de studenter som angav politik som huvudanledning, befann sig den absoluta majoriteten av dessa till vänster på den politiska skalan.

### **Mångfald i utbildningarna**

I april 2016 släppte Universitets- och Högskolerådet en rapport angående snedrekryteringen som sker vid de svenska lärosätena idag. På uppdrag av regeringen sammanställde man en rapport avseende hur lärosätena själva jobbar för en breddad rekrytering där man kan nå ut till fler. Enligt regeringen så ska "traditioner, socio-ekonomisk bakgrund, kön eller funktionsnedsättning inte vara avgörande för möjligheterna att påbörja eller fullfölja en högskoleutbildning, utan den svenska högskolan ska vara öppen och välkomnande för alla som har förutsättningar att klara högskolestudier" (Universitets- och högskolerådet, 2016:17).

Än idag är det så att barn till högutbildade föräldrar i större utsträckning läser vidare på eftergymnasial nivå. Men det är inte bara *om* man pluggar vidare som avgörs av vilken nivå föräldrarna har på sin utbildning, utan även *vad* man väljer att plugga vidare till (Universitets-

och högskolerådet, 2016:23). Barn till högutbildade föräldrar väljer i genomsnitt längre och mer "status-starka" utbildningar än barn till lågutbildade föräldrar. Två tydliga exempel är förskollärare och läkare, där den förstnämnda utbildningen lockar väldigt många fler studenter med lågutbildade föräldrar. Bland läkarstudenterna har nästan 70 procent av föräldrarna läst mer än tre år på eftergymnasial nivå (Universitets- och högskolerådet, 2016:136). Enligt Statistiska centralbyråns senaste siffror som berör just utbildning finns dock inga större skillnader mellan in- och utrikesfödda högskolestuderande: "Andelen som läst vidare efter gymnasieskolan är i princip densamma. Bland de som är födda i Sverige handlar det om 42 procent, och bland de som är födda i andra länder om 40 procent. Om man bara tittar på de högutbildade finns det ingen skillnad alls mellan inrikes och utrikes födda."

Olika lärosäten och olika program har olika problem med snedrekrytering – av apotekarutbildningens studenter är en majoritet av annan etnicitet än svensk medan vår egen utbildning, journalistutbildningen, har en underrepresentation av andra etniciteter än svensk. På grund av att det skiljer sig så pass mycket åt är det upp till varje skola att vidta åtgärder för att lösa problemet. I Sverige har det under långt tid handlat om främst social bakgrund och utländsk bakgrund men ska nu breddas till att även inbegripa kön, stad och landsbygd, religion, sexuell läggning och funktionsnedsättningar (Universitets- och högskolerådet, 2016:23-24).

Men varför är det då så viktigt med mångfald i utbildningen? Enligt regeringen så tar vi inte tillvara på samhällets alla talanger när rekryteringen ser ut som den gör. Hade vi istället utnyttjat hela den potential som finns ibland oss blir det inte bara en bättre jämlikhet utan samhället kommer även vinna på det ekonomiskt. Regeringen menar också att mångfalden bidrar till utbildningarnas kvalitet, alltså att utbildningen blir bättre ju fler personer med olika bakgrund som kan dela sina erfarenheter och kunskaper med varandra (Universitets- och högskolerådet, 2016:17). Det sistnämnda håller även skolorna själva med om – de anser att även lärarna får en bättre verklighetsförankring när det kommer in fler perspektiv i utbildningen vilket gör att deras nivå höjs. Man anser också att mångfald i skolan förbereder studenterna för verkligheten på ett bättre sätt i och med att mångfalden finns där också och man blir därmed bättre rustad för sin framtid i arbetslivet (Universitets- och högskolerådet, 2016:109).

Sammanfattningsvis konstateras alltså att en breddad rekrytering är viktig och kommer prioriteras av såväl regering som skolorna själva. Dels för att ta tillvara på varje persons tillgångar men också för att höja utbildningsnivån i stort.

## Nordiska journaliststudenter

Under hösten 2005 undersökte forskarna Jan Fredrik Hovden, Gunn Bjørnsen, Rune Ottosen, Ida Willig och Henrika Zilliacus-Tikkanen nordiska journaliststudenter lite närmare för att på så sätt kunna hitta eventuella likheter och skillnader – inte bara mellan studenterna själva, utan också mellan de nordiska länderna och deras syn på journalistikens betydelse och roll i samhället. Undersökningen skickades ut till 19 skolor i fyra länder och berörde journaliststudenter som precis hade påbörjat sina utbildningar. I frågeformuläret berördes exempelvis vilka de huvudsakliga motivationsfaktorerna var till valet av utbildning, vilka egenskaper som var viktiga för att anses vara en bra journalist samt vilka huvudområden man var intresserad av att rapportera om i kommande yrkesliv. Det forskarna i huvudsak kom fram till var att trots det fanns signifikanta skillnader mellan länderna och att många av dem hade en sorts ”personlig” landsnorm, var likheterna mellan studenterna tämligen stora oavsett i vilket land studierna bedrevs.

Skillnaden mellan denna undersökning och vår är att den sistnämnda även berör studenternas personliga bakgrunder, uppväxtmiljöer och så vidare. Hovden et. al. frågar som hastigast efter studenternas fäders högsta utbildningsnivå (Sverige har t.ex. den högsta andelen fäder utan eftergymnasial utbildning i undersökningen) som de visserligen kopplar till Bourdieu och hans teorier om sociala fält, men går inte på djupet avseende andra delar. För övrigt har journaliststudenternas bakgrund inte någon större betydelse i Hovdens undersökning. Trots detta är studien ändå nyttig för oss – den är en av väldigt få som gjorts på området och som erbjuder en inblick i ett område som just gällande journaliststudenter varit tämligen förskonat från granskning.

### **3. Syfte och frågeställningar**

Den tidigare forskning som genomförts talar sitt tydliga språk, journalistkåren är en väldigt homogen grupp. Under de åren som journalistundersökningen har genomförts har det inte skett några större förändringar med mångfalden inom journalistkåren förutom att det har gått från manlig dominans till ett yrke med lika många kvinnor som män. För övrigt ser det i princip likadant ut idag som för 20 år sedan.

Att det är ett problem är konstaterat men hur stort det problemet är och vad det faktiskt innebär splittrar forskningen något men gemensamt är att de flesta, allt från redaktioner och den enskilde journalisten till regering och skolor, på olika sätt vill främja mångfalden och få till en mer heterogen grupp journalister. Därför är det viktigt att undersöka dagens journaliststudenter som ju faktiskt är journalistkårens framtida medlemmar för att på så sätt kunna hitta de grupper som idag inte är så välrepresenterade i utbildningen. Dock har vi inte hittat så mycket tidigare forskning som undersöker just journaliststudenter i Sverige och vi såg då en lucka vi ville fylla igen.

Vårt syfte med undersökningen är alltså att försöka få en bild av hur mångfalden ser ut bland journaliststudenter genom att undersöka vissa delar av studenternas liv. Bland annat är vi intresserade av kön, klassbakgrund, etnicitet och politiska sympatier då de alla är delar som, enligt tidigare forskning, *kan* påverka en journalists yrkesutövning. Att bara få fram ett resultat från journaliststudenterna kan i sig inte säga så mycket, därför behöver vi jämföra våra resultat med dels den verksamma journalistkåren men också med allmänheten.

De frågeställningar vi utgår ifrån är därför:

- Hur ser mångfalden ut bland dagens journaliststudenter?
- Skiljer sig det resultatet från journalistkåren i stort? På vilka sätt?
- Skiljer sig journaliststudenter och journalister från allmänheten? På vilket sätt?

## **4. Teoretisk inramning**

Vi kommer här att redogöra för de definitioner och teorier vi anser hjälpt oss att tolka våra resultat och som vi har använt oss av i vårt arbete med undersökningen. Till att börja med kommer vi presentera vår definition av begreppet mångfald för att sedan använda oss av Pierre Bourdieus fältteori, alltså vad man har med sig i bagaget när man väljer just journalistbanan, samt olika teorier om socialisation, alltså det man medvetet eller omedvetet tar med sig när man väl går in i yrket, för att förklara och problematisera mångfalden.

### **Definition av mångfald**

Det finns i dagsläget ingen övergripande definition för ordet mångfald och vad som ingår i det trots att de flesta egentligen vet innebörden och vad man brukar mena med ordet. Enligt Nationalencyklopedin betyder ordet “stort och varierat antal” vilket i sig inte berättar vad som ingår i begreppet. Detsamma gäller när man slår upp mångfald i Svenska Akademiens ordlista där man får upp att det betyder “mängd av enheter”. Eva Löfgren, Gabriella Fägerlind och Gina Sharro ligger bakom hemsidan *Mångfald i arbetslivet* och där skriver de att mångfaldsbegreppet bland annat kan innebära kön, ålder, etnisk och kulturell bakgrund och så vidare vilket hänger samman med Universitet- och Höskolerådets definition.

Men i och med att det inte finns någon allmänt vedertagen definition har vi därför bestämt oss för att utgå från SVT:s mångfaldspolicy (SVT, 2016). Enligt SVT:s mångfaldsdefinition är det alltså kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder som räknas in. Då vi anser att det inte riktigt täcker in allt vi vill undersöka har vi lagt till ytterligare några delar som vi räknar in i mångfaldsbegreppet för att få en ännu större förståelse och en bredare bild av hur det faktiskt ser ut. Vi har därför utökat vår definition av mångfald till att också innehålla uppväxtort, klassbakgrund, föräldrars etnicitet och partisympatier.

Anledningen till att vi valt just dessa tillägg är för att försöka få en större helhetsbild och därför är det viktigt att även undersöka till exempel föräldrarnas bakgrund och etnicitet. I kapitlet nedan kommer vi berätta om Pierre Bourdieu som pratar om olika sociala rum och kapital som placerar personer i olika fält. Och för att kunna placera in journaliststudenterna i det sociala rummet behöver vi veta saker om deras bakgrund också, bland annat då deras föräldrars bakgrund då vissa kapital går i arv. Så vi har valt den här definitionen för att kunna undersöka hela bakgrunden och på så sätt få en mer allsidig bild samt för att på ett bättre sätt kunna koppla våra resultat till teorin.



## Sociala fält

Pierre Bourdieu var en fransk professor i sociologi vars mest kända teorier handlar om sociala fält och olika typer av kapital. Han pratar alltså inte om samhället utan om det sociala rummet som består utav fält och hur de fälten styrs av vissa regler och värderingar. I det här sammanhanget betyder fält en del av det sociala rummet där man kan urskilja en persons position. Den positionen kan man utläsa genom interaktionen av normer mellan olika kapital så som sociala, ekonomiska och kulturella. Vilken position man har i fältet, och därmed också i det sociala rummet, beror alltså på ens sociala, ekonomiska och kulturella "tillgångar". Enkelt uttryckt kan man säga att ett socialt fält är en grupp av människor som förenas där genom ett gemensamt intresse. (Gytz Olesen, 2004:152)

Socialt kapital innebär bland annat släktband och vänskapsförbindelser; egentligen alla kontakter man har. Man har alltså vissa resurser på grund av att man tillhör en viss grupp, ett visst "nätverk". Att ha högt kulturellt kapital innebär bland annat att ha hög utbildning, titlar och liknande, men också att man har ett kultiverat språkbruk och kan mycket om "finkultur", till exempel konst, teater, historia och politik (Järvinen, 2007:268). Viktigt att påpeka är dock att "finkultur" och vad som ger ett högt kulturellt kapital kan skilja sig åt mellan olika kulturer (Gytz Olesen, 2004:148) (Universitets- och högskolerådet, 2016:23).

Vi har valt att inte lägga så mycket vikt vid det ekonomiska kapitalet, alltså hur mycket pengar alternativt andra materiella rikedomar som hus eller tomter en journaliststudent har. Vi undersöker just studenter och då har alla, i grova drag, ungefär samma inkomst, alltså studiemedel plus eventuellt extrajobb, vilket gör just den ekonomiska aspekten lite mer irrelevant. Det finns naturligtvis andra sätt att få ett stort ekonomiskt kapital, till exempel via arv eller tidigare arbete, alltså bakgrund. Och vissa delar av journaliststudenternas bakgrund, till exempel var ens föräldrar kommer ifrån är viktiga för vår undersökning. Men vi väljer ändå att bortse från den ekonomiska biten i vår undersökning då den helt enkelt inte är relevant för vår frågeställning. Så de delar som vi främst kommer undersöka är de sociala och kulturella aspekterna i det sociala rummet.

Viktigt att nämna innan vi kastar oss in i det kulturella kapitalet är att det enligt Kroeber och Kluckhohn finns 150 olika definitioner för ordet kultur. Men det man kan säga är i alla fall att det är något "inlärt, ömsesidigt delat, tvingande, och som har inbördes relaterade symboler och värden" (Angelöw & Jonsson, 2000:119-120).

När det kommer till det kulturella kapitalet säger Bourdieu att det kan delas in i tre delar. För det första i konkret form, så som böcker, konst och musik. För det andra kan det vara förkroppsligat i form av dispositioner och habitus. Habitus kan man säga är ett system i varje person som samlar och integrerar tidigare erfarenheter och upplevelser för att på så sätt

avgöra hur man reagerar och uppfattar världen i framtiden. Ett så kallat “förkroppsligat beteendeschema” som kan hjälpa till att förklara varför olika individer men också grupper ser ut och handlar som de gör (Nationalencyklopedin, 2016). Och för det tredje kan det vara institutionaliserade, som till exempel titlar eller diplom (Bourdieu, 1986).

Det finns också en viktig aspekt av det kulturella kapital som föräldrar för över till sina barn, som alltså förs vidare till nästa generation, nämligen utbildningskapitalet. Med det menas alltså det kapital som föräldrarna för över till sina barn i och med att barn till högtbildade föräldrar oftast har ett bättre utgångsläge till att klara av höga studier. För trots att all utbildning i Sverige idag ska vara tillgänglig för alla som klarar av det så är det, som vi beskrev i förra kapitlet, inte riktigt så verkligheten ser ut. Personer med högtbildade föräldrar läser alltså i högre utsträckning mer avancerade och “exklusiva” utbildningar än barn till föräldrar med låg eller ingen utbildning (Gytz Olesen, 2004:149).

Bourdieu anser att om man ser skolan som ett eget fält så har den en egen logik, den utvecklar sig alltså beroende på de härskande maktförhållandena. Men den har också åtminstone två uppdrag. Dels ska den lära ut vissa specifika kunskaper för att studenterna ska kunna klara sig och skaffa jobb, dels ska den uppehålla vissa kulturella och ideologiska underlag. Skolan blir alltså en förmedlare av kulturellt kapital (Gytz Olesen, 2004:150) men det är också ett fält i sig själv där studenter, lärare, chefer och så vidare hittar positioner med och mot varandra. Varje enskild person tar med sig sitt kapital till fältet och utifrån det hittar man positioner gentemot varandra. Det är därför vissa grupper ser ut som de gör – för att man får en position i det sociala rummet (Gytz Olesen, 2004:152).

Vi tänker oss i den här uppsatsen att journalisterna utgör ett eget fält i det sociala rummet. Det är då intressant att undersöka journaliststudenternas olika kapital för att på så sätt se om studenterna har liknande placeringar i fältet som journalistkåren i stort.

## **Socialisation**

Människor har i alla tider anpassat sig efter varandra och efter samhället på olika sätt. Det är det sambandet, mellan människa och samhälle, som är socialpsykologi. Ett sätt som man anpassar sig på är genom att anta vissa roller inom en grupp. Med en viss roll kommer också vissa förväntningar på hur personen ska bete sig och handla. Vissa av de här sociala rollerna är så kallat internaliserade av samhällsmedlemmarna. Det betyder att den som antagit en viss roll lever upp till de förväntningar och normer som förväntas av en vilket också ofta sker helt omedvetet (Angelöw & Jonsson, 2000:31). Det finns tillskrivna roller, till exempel könstillhörighet, och så finns det förvärvade roller, till exempel yrkesroller. Det kan anses lite kontroversiellt och “gammaldags” att dela in personer i olika roller men det är så man har gjort inom socialpsykologin för att förstå grupp dynamik och andra viktiga aspekter för

socialisationen. Man bör också komma ihåg att varje person oftast har många olika roller, till exempel är man ofta både förälder och barn vilket är två helt skilda roller (Angelöw & Jonsson, 2000:33).

En viss yrkesroll medför alltså vissa förväntningar på hur man ska bete sig, uppföra sig och naturligtvis kunna. Och ju bättre en individ infriar dessa förväntningar desto mer kommer hen att bli belönad. Ju bättre man uppfyller dessa "krav" desto bättre passar man in i sin roll. Viktigt att nämna är dock att dessa roller inte är huggna i sten, de förändras allt eftersom samhället utvecklas och går framåt (Angelöw & Jonsson, 2000:32).

Det finns olika perspektiv inom socialpsykologi och en av dem är den sociala inlärningsteorin. Albert Bandura, socialpsykolog, är en av dem som ligger bakom teorin som består av två delar. Först har vi direkt inlärning som innebär att vi provar någonting och efteråt får kritik, antingen positiv eller negativ, och på så sätt vet vi direkt vilka handlingar som ledde till något positivt och vilka som ledde till något negativt. Den andra varianten är modellinlärning som alltså är när man observerar och kopierar, alternativt väljer att inte kopiera på grund av mottagandet, någon annans handlingar (Angelöw & Jonsson, 2000:47-48). Båda varianterna kan ske mer eller mindre omedvetet.

Man brukar också prata om socialisationen som en process som pågår hela livet, man slutar alltså inte att socialiseras när man bli äldre för att man blir "fullärd". Men man kan ändå säga att processen är indelad i tre delar. Den första fasen man går igenom är den receptiva fasen som är ungefär de första tjugo åren av ens liv och den innebär att vi tar åt oss mycket från omvärlden. Den andra fasen är den expansiva fasen, det är då vi "blir vuxna" och börjar använda det som vi tidigare har lärt oss. Den sista fasen är den sociala fasen och det är då vår tur att dela med oss av vad vi lärt oss till nästkommande generationer (Angelöw & Jonsson, 2000:84).

Ibland delar man även upp socialisationen i primär, sekundär och tertiär. Den primära socialisationen är den utveckling som sker främst via våra familjer och andra närstående. Den sker i stor utsträckning under de första levnadsåren, då föräldrar och till exempel förskola hjälper till att utveckla barnet. Den sekundära är den utveckling man själv "ansvarar" för, man lär sig saker som bland annat normer och andra färdigheter för att kunna fungera i samhället. Den sekundära socialisationen är ofta kopplad till utbildning och skola. Tertiär socialisation kommer från hur vi människor tar till oss information från till exempel politiker, massmedia och reklam för att uppfylla vissa specifika värderingar (Angelöw & Jonsson, 2000:82).

Under den primära socialisationen får vi lära oss vårt samhälles kulturarv och vi lär oss olika traditioner, både kulturella och sociala, olika roller men också normer och språk. Vi blir alltså omedvetet anpassade efter den kultur vi föds in i för att vi ska kunna passa in i samhället och interagera med varandra. Karl-Olov Arnstberg som är etnolog säger: "Människor som lever

under samma vardagsvillkor blir lika varandra, de kommer att tycka och tänka ungefär likadant.” (Arnstberg, 1986:101). Det är alltså redan under den primära socialisationen vi börjar samla på oss de olika kapital som Bourdieu talade om, till exempel så lär vi oss språk vilket är en typ av kulturellt kapital. Det är också redan då som vi börjar skapa bekantskaper med allt från familj och skolkamrater till lärare och andra auktoriteter. När den sekundära socialisationen börjar fortsätter naturligtvis kapitalen att växa och förändras, allt nytt man lär sig och alla människor man möter kan räknas in i ens kapital.

För att en grupp ska fungera finns det vissa krav som ska finnas med. Det måste naturligtvis finnas medlemmar men också normer, roller, maktfördelning, kommunikation och relationer. En grupp har alltså vissa normer som säger hur man ska bete sig och om man har ett avvikande beteende kommer man bli bestraffad eller tillrättavisad på olika sätt.

Men det finns olika typer av normer, informella och formella. De informella normerna är outtalade, alla vet vilka de är men man pratar inte om dem. De är helt enkelt underförstådda (Angelöw & Jonsson, 2000:136-137). Exempel på informella normer för journalister är att man försöker tänka på representation hos dem man intervjuar och har som experter, att man inte alltid väljer vita medelålders män som källor till de jobb man gör. De formella normerna är nedskrivna och därmed lättare att hitta och förhålla sig till (Angelöw & Jonsson, 2000:138). Ett exempel på formella normer är journalisternas etiska regler som styr vad man bör och inte bör publicera och göra som journalist. Det är alltså alla dessa normer som styr vårt beteende i olika grupper. Men det är inte bara normerna, det är även våra roller inom gruppen. Som nämnts tidigare finns det olika yrkesroller men det finns också roller inom varje grupp, till exempel den tyste, “ledaren”, den roliga, och så vidare (Angelöw & Jonsson, 2000:139).

Som nämnts tidigare går man alltså igenom en socialisationsprocess som pågår hela livet och så även under utbildningens gång samt i yrkeslivet. Under 1950-talet genomfördes en undersökning där man tittade på just hur studenters, läkarstudenter i det här fallet, inställning till sitt yrke ändrades under utbildningens gång. Även om man till en början har för avsikt att lära sig precis allt och bli en så bra läkare som möjligt (eller det yrke man utbildar sig inom) så lär man sig snart att det mesta handlar egentligen bara om att klara sig igenom sina tentor och inlämningar för att *sedan* kunna gå tillbaka till sin ursprungsidé och lära sig det praktiska när man börjar jobba. Man blir alltså lite av en ögontjänare till sina lärare och försöker lära sig precis det som lärarna vill att man ska lära sig utan att tänka på vad som faktiskt kommer behövas senare i arbetslivet (Angelöw & Jonsson, 2000:90-91). Förhoppningsvis har ju då lärarna koll på precis vad som är det viktigaste att lära sig innan arbetslivet börjar.

## **5. Metod och material**

### **Val av metod**

Vi har valt att skicka ut en webbenkät till journaliststudenter i hela Sverige för att sedan göra en kvantitativ analys i syfte att få en bild av hur mångfalden bland journaliststudenter ser ut. Vår utgångspunkt ligger i den stora journalistundersökningen som genomförs med jämna mellanrum (1989, 1994, 1999, 2005, 2011), främst kommer vi utgå från Journalist'11 som är en undersökning som gick ut till 2500 slumpvis utvalda journalister som är medlemmar i Svenska Journalistförbundet. Utifrån den undersökningen har vi satt ihop en egen respondentundersökning som sedan ska skickas ut till journaliststudenter. Anledningen till att vi utgår från just Journalist'11 är för att vi vill kunna jämföra våra resultat med tidigare forskning/undersökningar och då krävs det att vi har använt oss av samma frågor som de undersökningar vi vill jämföra med. Viktigt att poängtera är dock att vi inte kommer använda oss av hela undersökningen utan endast av den del som handlar om mångfald.

Anledningen till att vi valt en kvantitativ metod är för att få in ett större antal svar för att kunna få en bild av hur mångfalden ser ut. En kvantitativ undersökning var att föredra för oss då det också gör det lättare att få en bredare och mer översiktlig bild av hur det ser ut. Dessutom är det en större chans att man får tillräckligt många respondenter för att i alla fall kunna få till en ansats till generalisering. Vi valde att göra den på webben då vi tror att fler är benägna att klicka på en länk och ta några minuter för att fylla i enkäten än att fylla i på papper för att sedan skicka tillbaka. Det blev också lättare för oss då vi direkt fick in resultatet i datorn utan att behöva föra in det själva. Telefonenkät eller postenkät var alltså aldrig ett alternativ då det hade varit alltför tidskrävande med tanke på vårt korta tidsintervall.

Vi använde oss av programmet Qualtrics när vi konstruerade vår enkät då det dels är väldigt användarvänligt men också för att direkt kunna garantera de svarandes anonymitet. Enkäten skickades ut till deltagarna den 4/4 och avslutades den 12/4 2016.

### **Population och avgränsningar**

Vi valde att skicka ut vår enkät till studenter på olika eftergymnasiala utbildningar runt om i hela Sverige, både universitet och folkhögskolor. Detta för att få in en så stor bredd som möjligt bland våra respondenter men också för att eventuellt kunna göra vissa jämförelser mellan skolorna. Det har varit väldigt viktigt för oss att vi få med alla typer av eftergymnasiala utbildningar då resultatet annars är begränsat till en viss utbildningsnivå. Det

var också viktigt att vi täckte in alla delar av Sverige, från norr till söder, även detta för att få en större generaliserbarhet i vårt resultat.

Vi avgränsade oss dock genom att bara skicka ut till studenter som läste ett helt program och inte till dem som bara läste en kurs. Detta för att få en tydligt utvald grupp.

Vår tanke var alltså att skicka ut enkäten till alla journaliststudenter i hela Sverige men då vi inte fick svar från alla skolor skickade vi den helt enkelt till de skolor vi fick tag på. De skolor som vi har nått i vår undersökning är:

#### Folkhögskolor:

Ljungskile - journalistlinjen, 2-årig

Södra Vätterbygden - journalistlinjen, 2-årig

Molkom - multijournalistlinjen, 1-årig

Strömbäck - journalistlinjen, 2-årig

Kalix - journalistlinjen, 2-årig

#### Universitet:

Mittuniversitetet (Sundsvall) - journalistprogrammet, 3-årig kandidat

Stockholms Universitet - journalistprogrammet, 3-årig kandidat

Linnéuniversitet (Kalmar) - journalistik och medieproduktion, 3-årig kandidat

Lunds Universitet - journalistik, 1,5-årig kandidat (krävs 90 hp innan programstart)

Göteborgs Universitet - journalistutbildning, 2-årig kandidat (krävs 60 hp innan programstart)

Södertörns Högskola (Stockholm) - journalistik, 3-årig kandidat

### **Urvalsram och insamlande av e-postadresser**

För att överhuvudtaget kunna skicka ut vår enkät var vi i stort behov av journaliststudenternas e-postadresser och det var främst därför vi kontaktade skolorna. Vår första tanke var att få adresserna direkt skickade till oss för att på så sätt kunna skicka ut enkäten själva. Då de flesta av skolorna av olika anledningar inte ville lämna ut sina e-postlistor bad vi dem helt enkelt att bara vidarebefordra vår enkätlink till sina studenter. Sundsvall var den enda skolan som skickade e-postadresserna till oss så där fick vi själva skicka ut enkäten och påminnelserna direkt till studenterna.

### **Utformning av enkät**

De frågor vi valde att ha med utgår alltså från vår mångfaldsdefinition, och är i stor utsträckning hämtade från Journalist'11s frågeformulär (Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, 2011). De frågorna berör kön, ålder, etnicitet, boendeort, klassbakgrund, föräldrars etnicitet och partisympatier. Detta för att ha konkreta tidigare resultat att jämföra med, för att på så sätt kunna ha ännu större förståelse för de resultat som kommer

framkomma ur vår egen enkät. Men för att verkligen kunna utgå från vår mångfaldsdefinition räcker det inte med de frågor vi tog från Journalist '11, vi behövde lägga till några frågor angående bland annat funktionshinder och sexuell läggning för en bättre täckning. Därför har några ytterligare frågor lagts till i enkäten för att täcka in hela vår mångfaldsdefinition och inte begränsa oss till de områden som undersökts tidigare.

Vi valde att inte skicka med hela vår mångfaldsdefinition i introduktionen till själva enkäten utan skrev bara med några exempel på vad vi ämnade undersöka i enkäten för att "förvarna" om vissa frågor som kan anses vara av lite känsligare natur, till exempel som vår fråga om sexuell läggning, se bilaga 1 för att se enkäten i sin helhet.

### **Höja svarsfrekvensen**

Vi hoppades att det i och med att vi gick via den programansvarige på varje skola skulle generera i ett högre antal svarande då man kanske tar det lite mer seriöst när man får mailet direkt av en anställd på sin skola istället för från en annan student. Huruvida detta stämmer eller inte vet vi dock inte, det var bara en förhoppning från vår sida. Vi skickade ut vår enkät på en måndag och hade uppe den till tisdagen veckan efter. Då vår enkät bara låg uppe under lite mer än en vecka ville vi snabbt få in så många svar som möjligt. Vi skickade därför ut en påminnelse redan på onsdagen och ytterligare en på fredagen.

### **Svarsfrekvens och bortfall**

Vår enkät gick ut till 632 studenter, varav 97 studerade på folkhögskola och 535 på universitet. Vi fick in 216 svar, vilket motsvarar 34 procent, varav 51 från folkhögskolestudenter och 165 från universitetsstudenter.

Vi har alltså ett bortfall på:

Folkhögskola 47 procent

Universitet 69 procent

Totalt 66 procent

Vår enkät innehöll inga obligatoriska frågor och därför har vi ett antal studenter per fråga som fallit bort. Då vårt bortfall ändå är så pass högt som det är blir det svårt för oss att kunna dra några generella slutsatser så vi tolkar våra svar mer som indikativa och som att de visar på vissa tendenser mer än exakt fördelning och förekomst. Intressant är dock att antal svar från universitetsstudenterna är fler än från folkhögskolorna men att andelen svar ändå är bra mycket högre hos just studenterna på folkhögskolorna. Varför det ser ut som det gör vet vi dock inte.

## Metoddiskussion

Vi valde, som nämnts tidigare, en kvantitativ metod för att eventuellt kunna dra några generella slutsatser. Dock blev vårt bortfall för stort för att vi ska kunna utläsa något annat än tendenser. Nackdelen med en kvantitativ undersökning är att vi kan missa en del mer ingående frågor som hade kunnat ge djupare svar och därmed en djupare förståelse för varför det ser ut som det gör. Men i vårt fall med det syfte och de frågeställningar vi hade känner vi ändå att vi valde rätt metod.

Problemet med en webbenkät är att det kan vara svårt att få folk att svara, vilket vi märkte ganska snabbt. Det bästa hade varit att skriva ut enkäterna och själva gå från klass till klass för att se till att alla verkligen fyller i den, men det fanns det naturligtvis varken tid eller ekonomi för den här gången. Men det var ett problem för oss, att faktiskt få studenterna att svara trots påminnelser, så det hade vi kanske kunnat effektivisera något.

För att kunna operationalisera vår teori så utgick vi naturligtvis från vår mångfaldsdefinition. Vi har alltså med hjälp av våra enkätfrågor försökt mäta exakt de faktorer som vi har med i definitionen. Det har varit viktigt att få med alla delar av mångfalden för att på så sätt kunna koppla resultaten till vår teori. Vissa delar har varit lättare än andra, både att mäta och att argumentera för varför det är viktigt, som till exempel kön och ålder. Det är svårare att mäta exempelvis klassbakgrund men egentligen minst lika viktigt. Därför jobbade vi mycket med vår enkät för att få den så allsidig som möjligt. När vi väl fått in resultaten märkte vi vissa brister och saker vi hade kunnat förändra, men i det stora hela är vi nöjda med den.

Hela syftet med den här undersökningen har varit att få en bild av hur mångfalden ser ut bland journaliststudenter och för att göra det har vi haft vår mångfaldsdefinition. Varje del av den definitionen mäter alltså olika delar av mångfaldsbegreppet. Så för att få reda på hur mångfalden ser ut behövde vi operationalisera genom att ställa frågor med direkt koppling till varje del i vår definition. Till exempel etnisk tillhörighet, där ställde vi frågor om invandring (både för dem själva och för deras föräldrar) och huvudsaklig uppväxtort. På frågan om klassbakgrund fick man själv placera både ens uppväxthem och ens nuvarande hem i en av grupperna, bland annat arbetarhem och akademikerhem. För att se enkäten i sin helhet, se bilaga 1.

Alla de här enkätfrågorna skapar sedan tillsammans en helhetsbild av hur mångfalden ser ut. Tack vare att vi tagit många frågor från journalistundersökningen från 2011 visste vi att det var väl beprövade frågor som fungerade och som mätte det som skulle mätas. Frågorna är också ganska direkt ställda vilket gör dem svåra att missuppfatta. Trots att vi sammantaget är nöjda med både enkäten och arbetet med uppsatsen i stort, finns dock formuleringsmissar i två av enkätfrågorna. I fråga tio gällande invandrad make/maka har svaren sjunkit från ca.



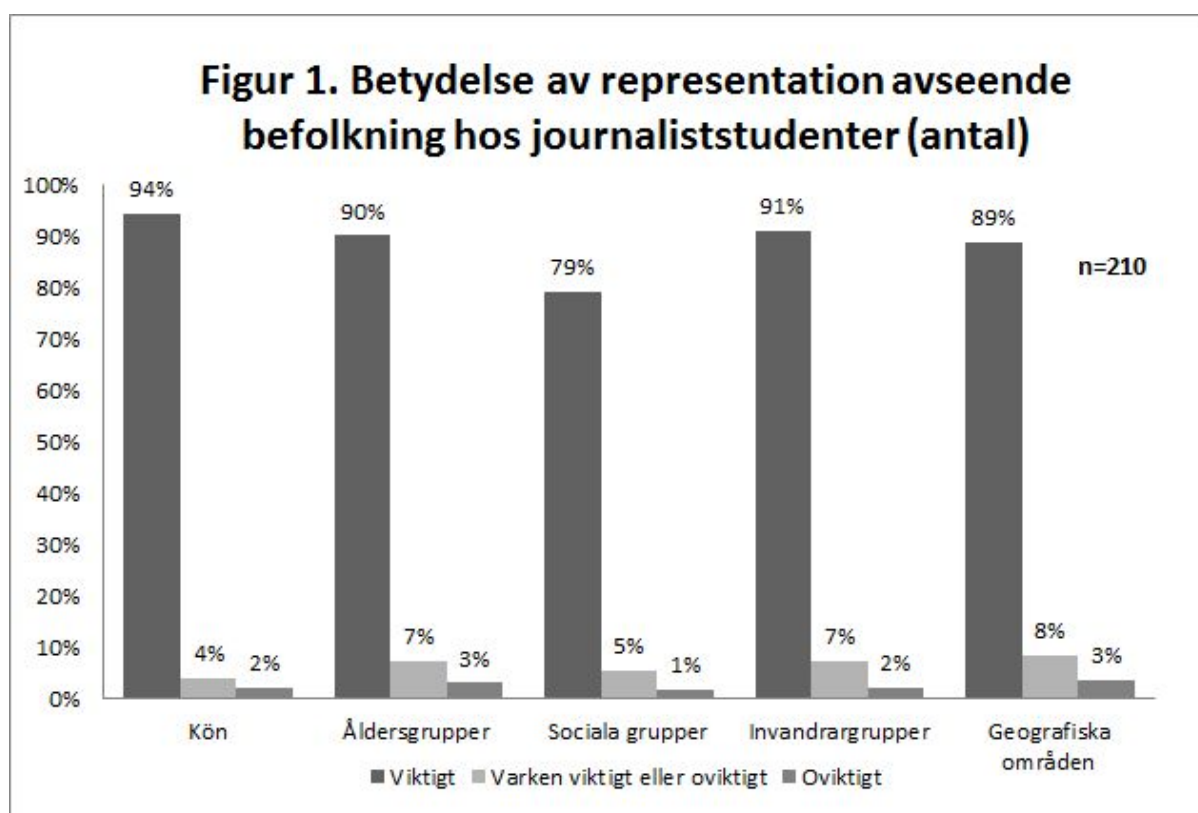
200 till 175 – förklaringen är helt enkelt att man som enkättagare hoppat över det alternativet i och med att man är ogift istället för att klicka i alternativet “nej”. Många av dem som klickat i nej är förmodligen inte heller gifta då vi har svårt att tro att 88 procent av alla journaliststudenter är det.

I fråga tolv vars avsikt var att undersöka huruvida någon i ens bekantskapskrets har/hade arbetat som journalist reagerade vi på att väldigt många verkade ha vänner i branschen. Tills vi insåg att formuleringen “kompisar” inte uteslöt klasskompisar eller studiekamrater, vilket var en fullt möjlig tolkning av frågan. Vi borde alltså ha formulerat svarsalternativen annorlunda då vi i dagsläget inte kände att vi kunde använda oss av hela frågan när tolkningen kunde variera i så hög grad.

## 6. Resultat

Nedan kommer vi presentera det resultat vi fått fram från vår enkät.

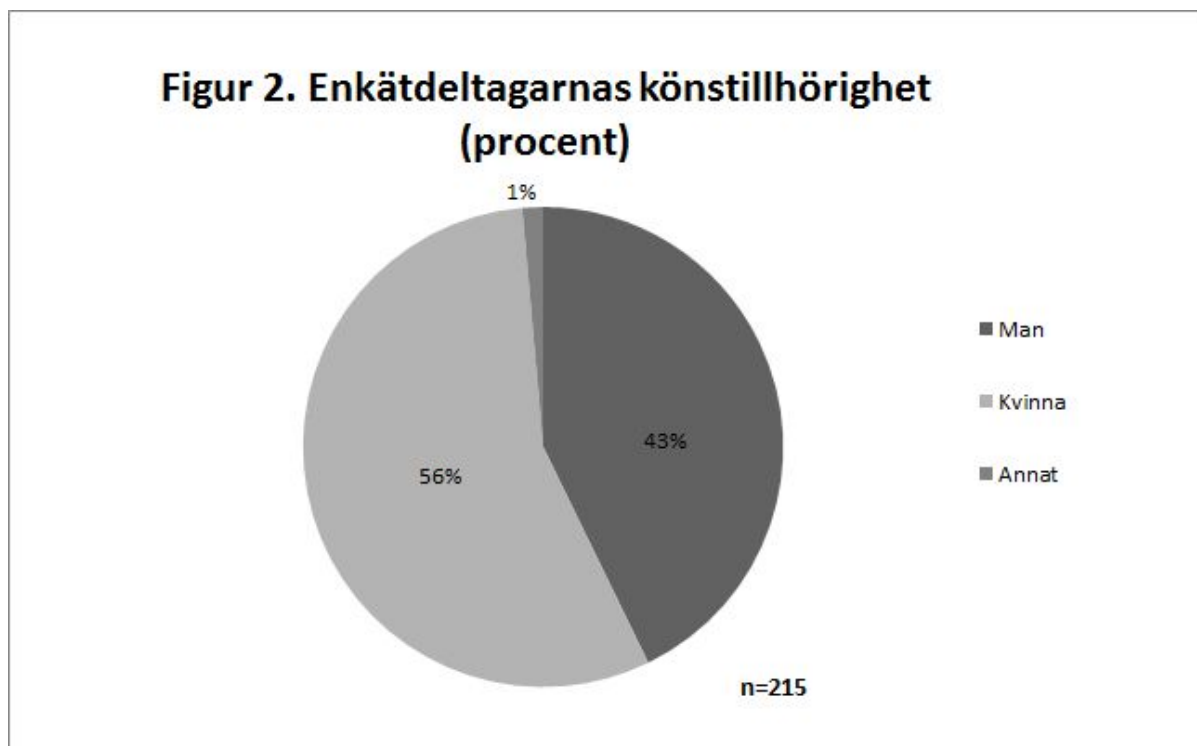
### Representativitet



Figur 1. Vilken grad journaliststudenterna tycker att kåren bör representera befolkningen inom olika områden.

Det tydligaste i den här frågan är hur både folkhögskole- och universitetsstudenter (som i diagrammet är sammanräknade) prioriterar ungefär samma saker och tycker att egentligen alla punkter är viktiga att representera. Ur datan framkommer att kön prioriteras allra högst, följt av invandrargrupper och åldersgrupper. Intressant är att representationen av olika socialgrupper fortfarande anses viktig, men överlägset minst sett till de övriga alternativen. Det kan också diskuteras om huruvida svaren påverkats av studenternas kommande yrkesroll; det vill säga av journalistiska normer och ideal som antyder att det är viktigt att tycka/prioritera vissa saker. Man socialiseras alltså in i att tycka att vissa saker är viktiga, det är normen. Tycker man inte så kan man istället "bestraffas" genom att de andra tycker man är konstig eller har "fel" åsikter. Därför vore det helt klart anmärkningsvärt om studenterna hade tyckt att exempelvis kön och åldersgrupper hade varit oviktiga.

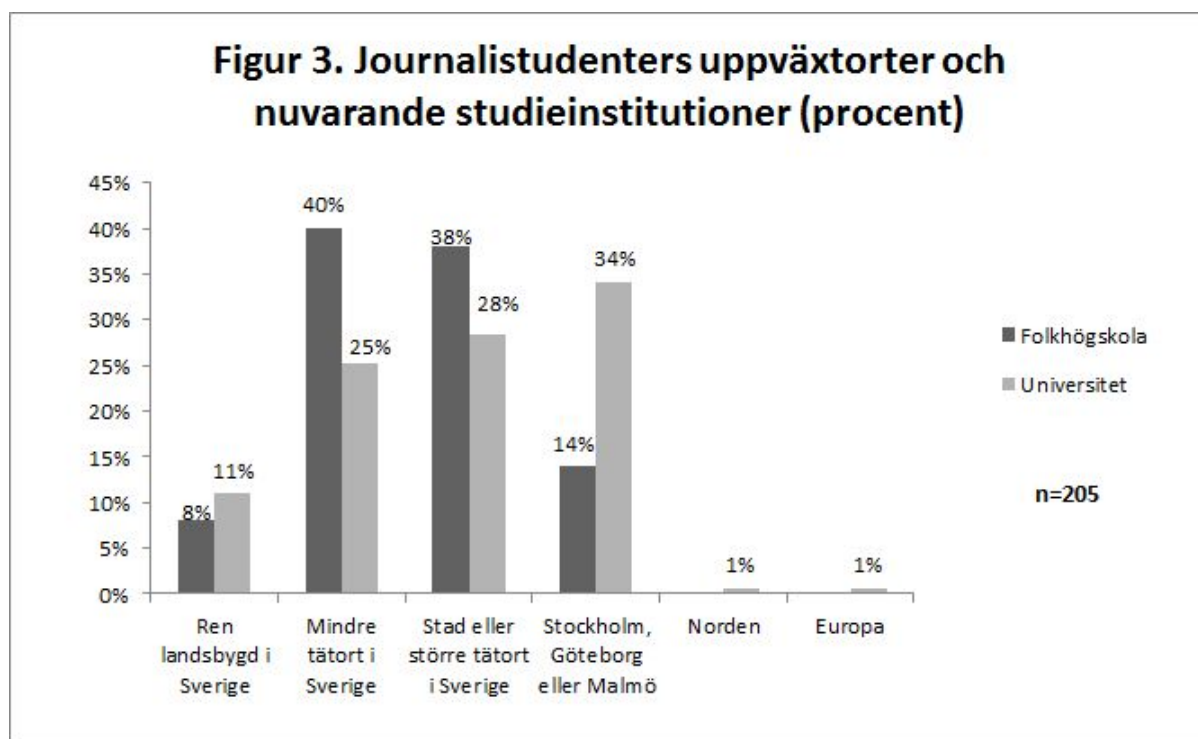
## Kön



Som framgår av diagrammet är det ett större antal kvinnor än män som besvarat vår enkät. Både i journalistkåren och bland allmänheten är fördelningen nästan exakt 50-50. Vi märkte också att alternativet "annat" fortfarande kan väcka en del motstånd då en person har svarat det endast för att kunna kommentera att vi borde ta bort det. Men vi har ändå två till som har svarat "annat" och därför är det viktigt att ändå ha med det. Att det är några, om så bara två personer, är ett tecken på att vi annars hade tappat en del av studenterna om vi inte hade haft med det svarsalternativet, även om de personerna i sig inte hade påverkat statistiken i någon jättestor utsträckning åt något håll.

I diskussionen om huruvida excellens kan uppnås i homogena studentgrupper stöter vi på en del intressanta resonemang. Bland annat diskuteras det faktum att kvinnor i högre utsträckning väljer att läsa vidare på eftergymnasial nivå, vilket överensstämmer med vår undersökning. Det kan därför vara en rimlig förklaring till att våra resultat ser ut som de gör. Enligt våra resultat tenderar alltså fördelningen av kvinnor respektive män på journalistutbildningarna att vara tämligen jämn.

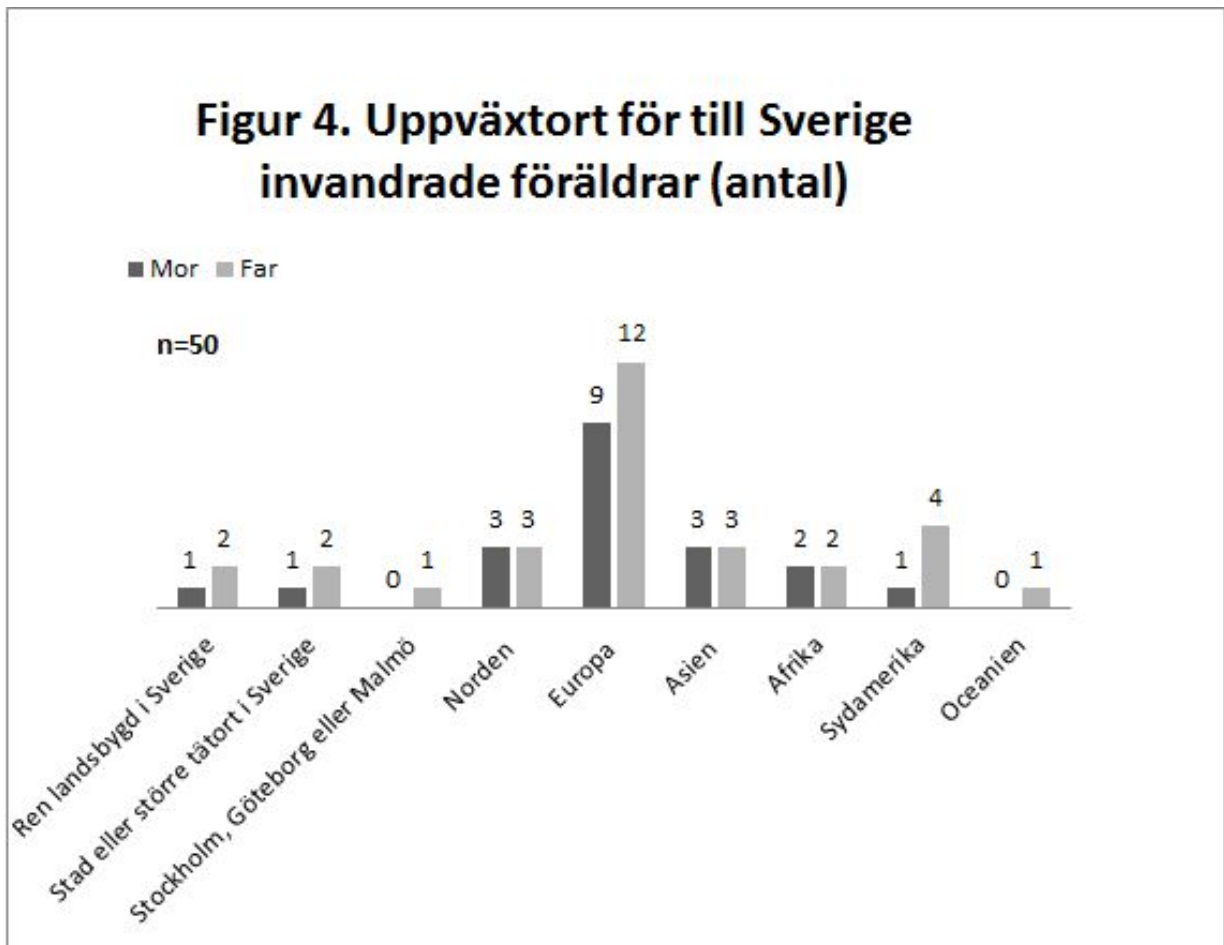
## Uppväxtorter



Figur 3. Jämförelse mellan var studenterna kommer ifrån rent geografiskt och på vilken studieinstitution de bedriver sina studier.

Sett till dem som studerar på universitet kommer den största andelen från Sveriges tre största städer, jämfört med folkhögskolestudenterna som främst kommer från mindre tätorter. Båda grupperna tenderar att i mångt och mycket söka sig till den utbildning som ligger närmst till hands, eller i alla fall är lik den miljö de vuxit upp i. Med tanke på att folkhögskolorna ligger i orter som Kalix, Molkom och Ljungskile är detta en sannolik förklaring, om än inte den enda. Man kan också tänka sig att olika kapital som Pierre Bourdieu talar om värderas olika högt beroende på om man är i en storstad eller inte. Därför kanske det är lättare att behålla sitt kapital och sin plats i det sociala rummet om man stannar på en likvärdig plats.

På frågan om man själv har invandrat till Sverige är det endast sex personer som säger sig ha gjort det vilket är väldigt få, bara tre procent vilket till och med är mindre än journalistkåren som har fem. Jämför man det med befolkningen som 2011 låg på 19 procent, och som förmodligen har ökat en hel del under de senaste årens utveckling, så är det en bit kvar innan representationen stämmer.

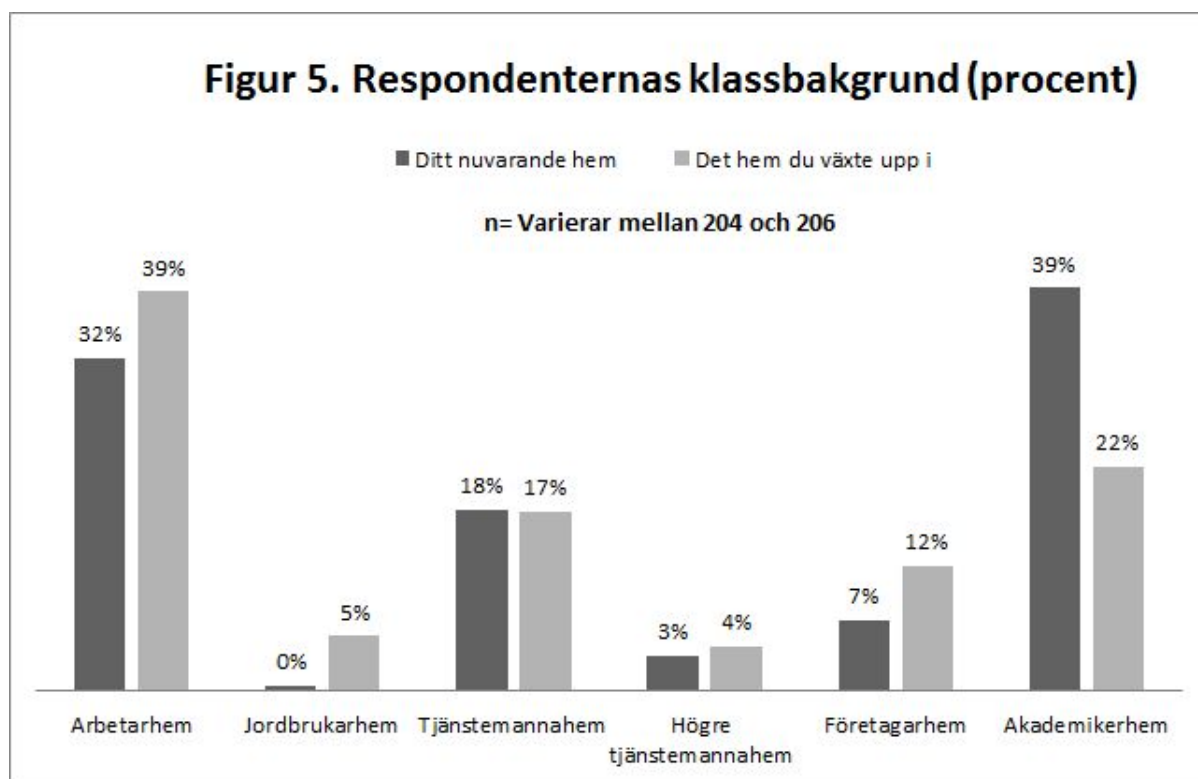


Figur 4. Föräldrar till studenter som angett att deras fäder och mödrar invandrat till Sverige och var de huvudsakligen vuxit upp.

Tydligt är ju att europeisk invandring dominerar. Totalt har 50 föräldrar till de 204 studenter som har svarat på frågan (totalt 408 föräldrar) invandrat. Men det betyder inte att 50 studenter har föräldrar från ett annat land, många hade nämligen två föräldrar som är födda utomlands, där lite mindre än hälften av samtliga kommer från Europa. Det är fler pappor som har invandrat än mammor, 30 jämfört med 20. Det är en väldigt bred spridning på var de invandrade föräldrarna kommer ifrån – några exempel är Indien, Kanada, Marocko, Burundi och Finland.

I samband med detta finns också en stor språkkunskap hos många av studenterna - många studenter är nämligen trespråkiga (svenska och engelska inkluderade), vilket tyder på ett stort fokus på språkinläring rent allmänt bland journaliststudenter. Det är stora variationer även bland språken, exempel på det är ryska, swahili och japanska. Många journaliststudenter får därför ett högre kulturellt kapital tack vare sina språkkunskaper.

## Klassbakgrund



Figur 5. Studenternas uppväxtmiljö respektive den de bor i nu.

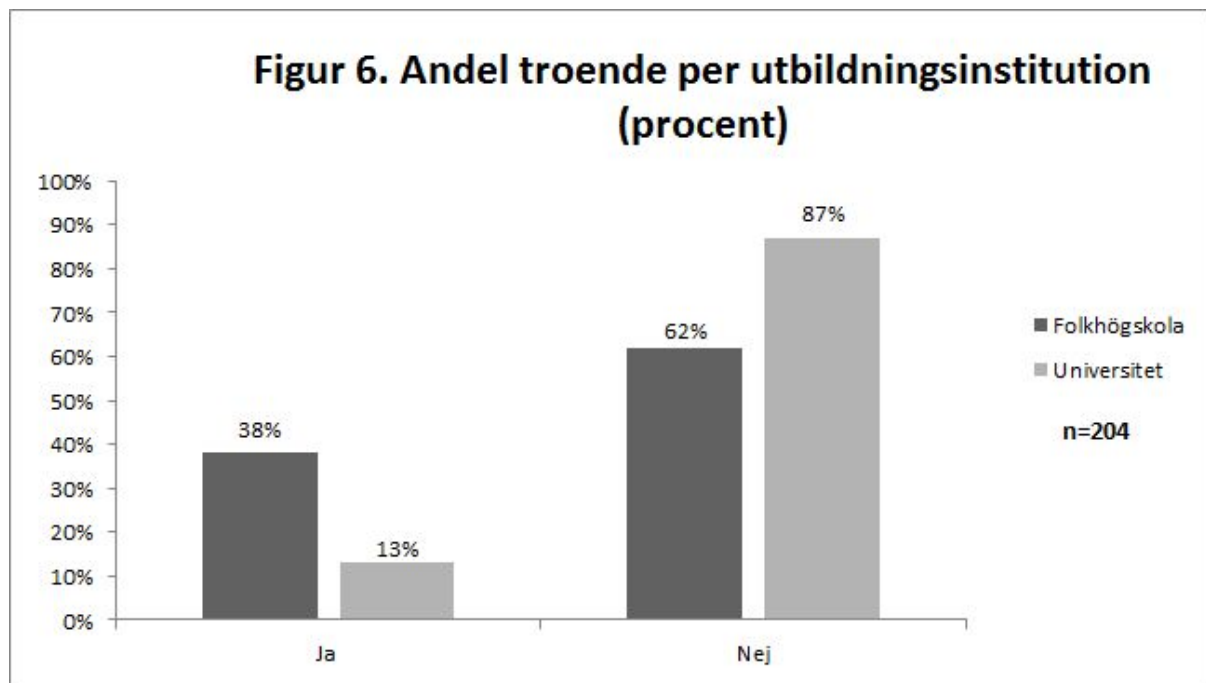
**Kommentar:** antalet svar varierar mellan 204 och 206.

Angående klassbakgrund uppger lite mindre än hälften av de svarande att de kommer från ett arbetar- eller jordbrukarhem. Övriga kommer från olika typer av tjänstemanna- eller akademikerhem. När vi istället frågade om deras nuvarande hem är det lite anmärkningsvärt att det, även om det ökat, fortfarande inte ens är hälften som anser sig tillhöra just ett akademikerhem, detta trots att de alla studerar på eftergymnasial utbildning. Visserligen brukar bara universitetsstudier räknas in i akademikerhem men ökningen borde ändå ha varit större. Man kan anta att det beror på att studenter ofta identifierar sig om en grupp lite “mellan stolarna” och att studenter som ännu inte uppger sig tillhöra ett akademikerhem kanske gör det efter examen och/eller när yrkeslivet börjar. Det finns inte heller några stora skillnader mellan universitetsstudenter och folkhögskolestudenter, förutom att det är något fler universitetsstudenter som kommer från ett akademikerhem, en skillnad som ökat i frågan om deras nuvarande hem.

Om vi jämför våra siffror med allmänheten ser vi att det är en markant skillnad, då det år 2011 var 56 procent av allmänheten som uppgav sig tillhöra arbetarhem medan bara sex procent uppgav högre tjänstemanna-/akademikerhem. Det verkar även ligga på en relativt stabil nivå mellan journalistkåren och journaliststudenterna om man tittar på siffrorna från

journalistundersökningen 2011 där 34 procent uppgav sig komma från arbetarhem och 24 procent från högre tjänstemanna-/akademikerhem. Det är alltså fortfarande en bra bit kvar till allmänhetens nivå och en representativitet från olika klassbakgrunder. Viktigt att poängtera är att den här frågan är subjektiv och bara vad de själva anser sig tillhöra.

## Religionstillhörighet

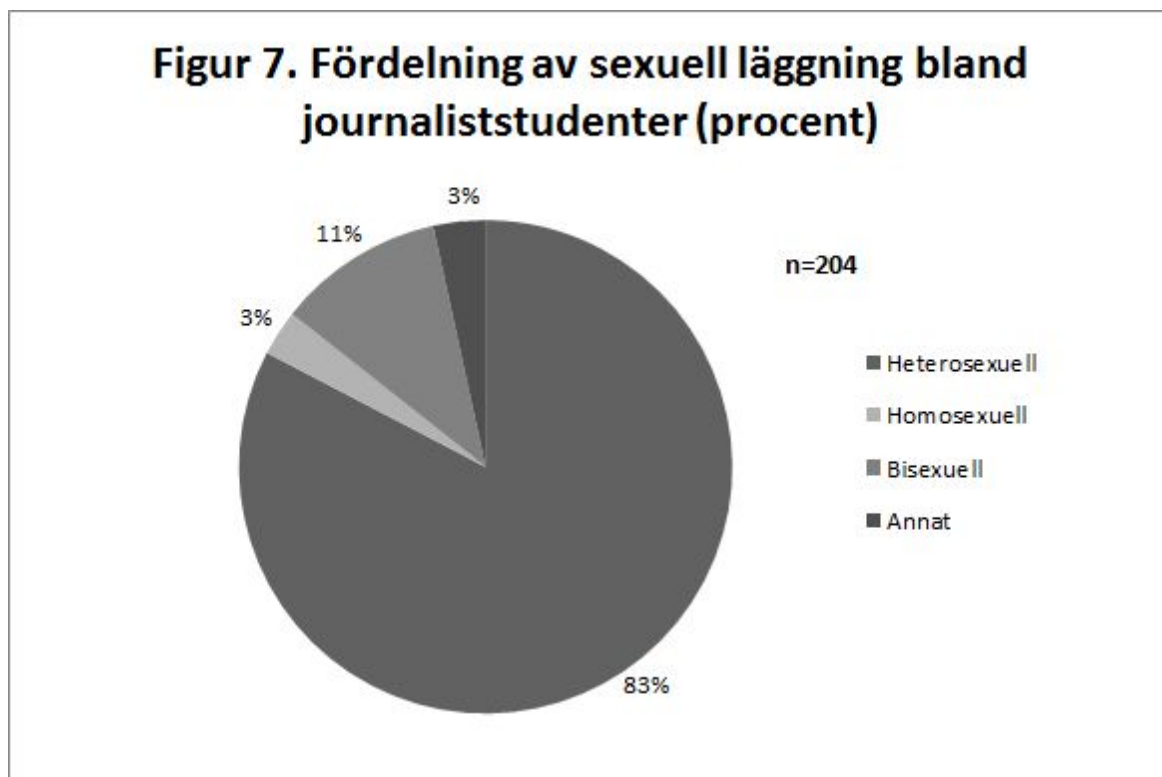


Figur 6. Andelen troende studenter per utbildningsinstitution.

Som framgår av diagrammet är det tydligt hur pass många fler (procentuellt sett) troende elever det går på folkhögskolorna jämfört med universiteten. En förklaring till detta kan vara många folkhögskolors tydligt religiösa profilering; i de flesta fall med kristen inriktning. Dels hör det samman med religionstillhörigheten hos de studenter som angett att de är troende, dels kan det vara en avgörande faktor till varför man som student väljer att utbilda sig på någon av folkhögskolorna istället för på universiteten - skolmiljön blir inte helt olik den miljö man själv blivit uppfostrad i. Den sekundära socialisationen (se socialisationskapitlet) fortsätter då mer likartat med den primära socialisationen. Dessutom kanske de kapital man fått med sig under den kristna uppväxten är värt mer om man stannar i en kristen miljö.

Intressant är att endast tre av de 39 studenter som angett att de är troende är muslimer. Två vill inte ange och en tillhör kosmologin så den övervägande majoriteten av de som anser sig vara troende tillhör kristendomen.

## Sexuell läggning



Figur 7. Sexuell läggning bland respondenterna.

Kanske det allra tydligaste diagrammet av samtliga inkluderade i studien. Här framkommer tydligt att majoriteten fortfarande är heterosexuell vilket i sig kanske inte är så anmärkningsvärt. Det som är intressant återfinns egentligen under kategorin "bisexuell" - av 22 respondenter som angav det alternativet i enkäten var 20 av dem kvinnor.

Under kategorin "annat" ingår utöver alternativen trans- och asexuell också egna alternativ som respondenterna själva fått ange. Det vanligast återkommande var alternativet pansexuell som innebär att man attraheras av personlighet och inte kön. Även asexuell, "vill ej ange" samt "sätter inte sådana etiketter" framkom också i svaren.



## Journaliststudenters livsstilar

**Tabell 2.**

Livsstilar bland journaliststudenter (andel som uppger sig göra olika fritidsintressen minst en gång i månaden).		
<b>Socialt umgänge</b>		
Gått på restaurang/pub/bar på kvällstid		84
Druckit sprit/vin/starköl		84
Rökt cigaretter/cigarrer/pipa		38
Umgått med vänner		98
Gått på konsert		24
Diskuterat politik		76
<b>Kultur i fokus</b>		
Gått på teater		6
Läst skönlitteratur		67
Besökt gudstjänst/religiöst möte		8
<b>Urbana studenter</b>		
Tränat		75
Gått på bio		26
Kört bil		49
<b>Underhållning i fokus</b>		
Gått på sportevenemang		23
Spelat TV-/datorspel		36
<b>Frågan löd:</b> Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande saker? <b>Kommentar:</b> Analysen bygger på en PCA-analys, med varimax-rotering och eigenvalue över 1 för exkludering av faktorer av journalistenkäten.		

Eftersom livsstilar både är “gjutformar och skyltfönster” enligt Bengt Johansson (2012:27), är det därför både intressant och viktigt att studera vad kommande journalister är intresserade av och hur deras intressen kan komma att forma nyhetsurvalet i framtiden. Just genom fritidsintressen och hobbies visar människor vilka de är – genom att exempelvis välja bort vissa saker likt journalister gör när de nyhetsvärderar, finns därför enligt Bengt Johansson ett intresse för att se om hur det i sådana fall avspeglar sig i journalistiken.

Analysen ovan är en så kallad faktoranalys, vilket innebär att man jämför två eller flera variabler för att på så sätt kunna mäta bakomliggande variabler - om man exempelvis ofta besöker pubar och barer, är chansen större att man oftare också dricker öl/vin/sprit och umgås med vänner. Finns ett sådant samband sammanför man de faktorer som hör ihop till dimensioner, vilka sedan blir en sorts “profilgrupp” under vilken en viss sorts studenter

hamnar beroende på fritidsintressen. Alla studenters svar är dock med överallt, det är inte så att en persons svar blir "bortplockade" för att de tillhör en viss kategori.

Just exemplet med pubbesökare och "öldricker" är fallet i den första dimensionen som vi döpt till *Socialt umgänge*. I den ingår studenter som också umgås med vänner, röker cigaretter/cigarrer/pipa, diskuterar politik i högre utsträckning än andra och som besöker konserter när tillfälle ges. Den sociala samvaron är mycket viktig för dessa - oavsett om de studerar vid folkhögskola eller universitet. Skillnaden mellan studieorterna och studenterna är precis som i de övriga dimensionerna i det närmaste obefintlig.

Som en jämförelse mellan studenterna och allmänheten kan restaurangbesöken nämnas - 84 procent av de studerande uppger att de besöker restauranger, pub eller bar minst en gång i månaden vilket kan jämföras med allmänhetens 37 procent.

Siffrorna från allmänheten är samtliga hämtade från *Svenska trender 1986-2014 (2015)* av Henrik Ekengren Oscarsson och Annika Bergström. Dessa refererar i sin tur till SOM-institutets nationella undersökning avseende "politiskt beteende, medievanor och livsstil samt attityder till massmedier, politik och offentlig service".

Dimension nummer två, *Kultur i fokus*, handlar istället om hur många studenter som koncentrerar sig på teater och läsning av skönlitteratur, men också på det andliga i form av gudstjänster eller besök på andra religiösa möten. Här uppger 67 procent att de minst en gång i månaden har läst skönlitteratur, åtta procent att de gått på teater och sex procent att de närvarat vid möten med religiös tematik. Här ligger istället studenterna under genomsnittet när det gäller närvaro vid gudstjänster; riksgenomsnittet är nämligen åtta procent.

Den tredje dimensionen vid namn *Urbana studenter* lyfter fram respondenter som fokuserar på sin hälsa, varvar det med underhållning i form av biobesök och dessutom kör en hel del bil. Just det sistnämnda är specifikt för folkhögskolestudenter, vilket har två förklaringar. Den första är att folkhögskolorna i större grad befinner sig på orter där kommunikationerna kanske inte är lika välutvecklade som i storstäderna. Detta innebär att studenterna är i större behov av bil än storstadsstudenter, exempelvis för basala saker som exempelvis storhandling. Förklaring nummer två kan vara att folkhögskolorna lockar till sig studenter från ett större upptagningsområde än universiteten - även från småorter och glesbygd. I och med de redan begränsade kommunikationerna blir alltså bilen direkt nödvändig för att ens kunna ta sig till och från skolan.

*Underhållning i fokus* som är dimension nummer fyra handlar om studenter som i större utsträckning än andra besöker sportevenemang och spelar tv-/datorspel. Det sistnämnda är ett "nyttillskott" till fritidsintressena då de egentligen knappt kunde räknas till dessa förrän för ungefär tio år sedan. Dessutom är framförallt datorspelade i princip en helt egen industri, vilket är en produkt av intresset från unga människor. Det är främst manliga studenter som ägnar sig åt den här dimensionen.

Det mest intressanta när man jämför journaliststudenterna med allmänheten i

SOM-undersökningen är hur lika de är när det gäller hur mycket de ägnar sig åt fritidsintressen rent procentuellt. Visst, dimensionerna är olika och alla intressen finns inte representerade i respektive undersökning, men av de som finns i båda är olikheterna knappt mätbara. I Bengt Johanssons kapitel i *Svenska Journalister* pekar han på journalistkåren som en mycket mer socialt aktiv grupp jämfört med allmänheten; journalisterna ägnar sig i större utsträckning åt egentligen samtliga fritidsintressen. Därför är påståendet att journaliststudenterna tenderar att på ett bättre sätt representera allmänheten än de yrkesverksamma fullt rimligt. I alla fall inom den del som berör fritidsvanor. Vi måste dock ha i åtanke att det är en viss ålderskillnad, studenterna har oftast inte lika lång livserfarenhet. Den sekundära socialisationen som medlemmar i journalistkåren redan gått igenom är studenterna numera mitt upp i. Så det kan vara någonting som kommer jämna ut sig med tiden.

Om vi istället studerar siffrorna från *Svenska Journalister* som berör kåren i stort och jämför dem med journaliststudenternas fritidsintressen kommer vi tämligen enkelt fram till tendenser som skiljer sig från kåren. Ett tydligt exempel på detta är krogbesöken och alkoholvanorna - studenterna tenderar i mycket högre utsträckning att göra ovanstående än aktiva journalister, som egentligen också de gör mycket mer än allmänheten. En faktor till detta kan vara åldern; de unga studerar fortfarande, har inte barn och är inte lika "bundna" på det sättet som de äldre. Att journalistkåren kör bil i mycket högre utsträckning är inte heller särskilt förvånande av i princip samma anledning.

## Politiska sympatier

**Tabell 1. Partisympatier hos journaliststudenter, journalistkåren och allmänheten (procent)**

	Journaliststudenter	Journalistkåren	Allmänhet	Allmänhet 2015
Vänsterpartiet	23	15	5	6
Socialdemokraterna	10	14	28	28
Miljöpartiet	12	41	12	6
Centerpartiet	9	4	5	6
Liberalerna (f.d. Folkpartiet)	7	7	7	6
Moderaterna	10	14	34	23
Kristdemokraterna	2	2	3	4
Sverigedemokraterna	1	1	3	20
Feministiskt Initiativ	13	1	-	-
Annat	13	2	1	2
<hr/>				
Vänster	52	33	15	-
Mitten	48	37	15	-
Höger	31	29	40	-
	100	100	100	-
Antal svarande	204	1338	4326	-

Frågorna löd: **Vilket parti tycker du bäst om idag?** samt **Man brukar ibland tänka sig att människors politiska inställning kan ordnas längs en skala från vänster till höger. Var på skalan skulle du vilja placera dig själv?** Siffrorna för journalistkåren är hämtade från Journalist '11 och motsvarande siffror för allmänheten från scb.se. I "vänster-blocket" återfanns alternativen 0-3, mitten/något till vänster/något till höger 4-6, samt i "höger-blocket" 7-10 (se enkätfråga sju i bilagan).

I Journalist '11 gick Kent Asp specifikt in på ålder och hur yngre respektive äldre journalisters partisympatier fördelade sig - och i vår, liksom hans, undersökning tenderar de yngre studenterna att rösta vänster. Den politiska "spretigheten" är dock inte riktigt lika stor i vår undersökningsgrupp som i Journalist '11; istället är man aningen mer vänster eller politiskt obunden/ointresserad.

I de två ovanstående tabellerna kan man notera flera resultat. Inledningsvis tenderar studenterna likt aktiva journalister att rösta rätt. Den stora skillnaden i partisympatier avser främst den stora skillnaden i röstande på Feministiskt Initiativ, men också på Vänsterpartiet. Noterbart är att Miljöpartiet som får journalistkårens överlägset största stöd, har lika många procents stöd hos studenterna som hos allmänheten. En inte helt omöjlig slutsats att dra av

detta är att många av Miljöpartiets potentiella unga väljare istället har valt att stödja Feministiskt Initiativ eller Vänsterpartiet.

Det finns istället en ansevärd mängd studenter som inte anser sig vara politiskt bundna överhuvudtaget - närmare bestämt 13 procent av de tillfrågade vilket är betydligt många fler än hos både journalistkåren och allmänheten. Av de studenter som valt "annat" väljer många att ange "politiskt ointresserad", "inget" eller "ingen åsikt". Dessutom är det endast tio procent av studenterna som säger sig vara övertygade anhängare av sina partier och hela 50 procent ansåg sig inte vara övertygade anhängare alls. Jämförs detta med allmänheten där 62 procent uppger att de är mycket eller något övertygade, blir kontrasterna enorma. Detta tyder på att journaliststudenter är en ovanligt politiskt osäker grupp, som trots att de har uttalat stöd för endera parti inte alls är övertygade om att det är rätt.

Aktuella politiska diskussioner som i detta fall inte tagits i beaktande är Mehmet Kaplan-incidenten och efterföljande medieexponering. Detta kan möjligtvis ha påverkat studenternas och allmänhetens sympatier för Miljöpartiet i endera riktning, men eftersom enkäten avslutades innan skandalen uppdagades påverkar det inte vårt resultat.

## **Övriga resultat**

Åldern på journaliststudenterna sträcker sig från att vara född 1962 till 1996 så det är en bred spridning i åldrarna. Majoriteten är dock födda runt sent 80-tal till början av 90-talet.

Det finns även ett antal studenter med funktionsnedsättningar, men då främst psykiska. Tolv personer, alltså sex procent av studenterna har någon form av funktionsnedsättning, till exempel ADHD, Asperger och dyslexi. Den vanligaste fysiska funktionsnedsättningen var hörselnedsättning som förekom hos tre av studenterna. Tyvärr finns här inga tidigare resultat från journalistundersökningen 2011 att jämföra med så vi kan därför inte uttala oss i om det är en ökning eller minskning.

## **7. Slutdiskussion; sammanfattning och analys**

I följande del kommer vi dels att sammanfatta vår studies huvudsakliga resultat, dels diskutera dessa utifrån de frågeställningar och teorier som vi använt oss av under arbetets gång.

### **Hur ser mångfalden ut bland dagens journaliststudenter?**

När vi först förberedde den här undersökningen, pratade vi med många av våra vänner - inte bara med studiekamrater som också studerade journalistik, utan också andra som studerade allt från juridik och statsvetenskap till konst och kulturgeografi. Gemensamt för samtliga var att så fort vi förklarade på ett ungefär vad studien skulle handla om, fick vi samma svar: "Det är väl bara vita medelklasskids som pluggar till journalister?"

Detta antagande visade sig i mångt och mycket också stämma. Studenterna, oavsett var i landet de utbildar sig, består precis som journalistkåren till största del av etniska svenskar vars politiska sympatier lutar åt vänster. Undersökningen möjliggjorde jämförelser mellan folkhögskolor och universitet, något som vi trodde skulle visa på åtminstone vissa skillnader; då främst på vilken sorts personer som sökte sig till respektive institution. Här fanns egentligen inga större skillnader utom i den del som avsåg religiös övertygelse, vilket kan förklaras med folkhögskolornas tydligt kristna profilering och antalet troende som studerade vid dessa.

I och med att olikheterna var så pass små mellan studenterna, är det intressant att diskutera dem ur ett större sammanhang. Varför är likheterna större än skillnaderna? En möjlig förklaring att utgå från finns i Pierre Bourdieus teorier om sociala fält. Även om våra resultat på grund av låg svarsfrekvens inte kan ses som generella slutsatser, ser tendenserna ändå ut att fortsätta åt samma håll som tidigare. Journalistyrket som sådant verkar dra till sig en viss sorts människor med en viss sorts socialt kapital, mer än det drar till sig olika sorters studenter för att stöta och blöta dem innan de kommer ut som "färdiga" journalister efter examen. Som nämnt i tidigare kapitel är skolan, enligt Bourdieu, ett helt eget fält, med egna normer, regler och värderingar. Dock verkar journalistutbildningarna dra till sig studenter som redan har normer och regler som passar bra överens med utbildningens. Studenterna passar alltså in det journalistiska fältet redan när de påbörjar sin utbildning.

### Skiljer sig det resultatet från journalistkåren i stort? På vilka sätt?

Med förankring i stycket ovan är det ganska enkelt att i princip likställa studenterna med journalistkåren, trots att det finns små skillnader mellan dem. Båda grupperna tenderar att ha samma intressen, liknande världsåskådningar och framförallt etnisk bakgrund. De personliga bakgrunderna är också de mycket lika, vilket ger ytterligare belägg för teorierna om snedrekrytering och missrepresentation hos journalisterna själva.

Samtidigt är det värt att lyfta de skillnader som finns mellan studenterna och kåren, hur små de än är. Den allra största och kanske också den mest intresseväckande är att andelen studenter med utländsk bakgrund till och med är mindre än genomsnittet för kåren - tre procent hos studenterna jämfört med fem procent för de aktiva journalisterna. Detta ger ytterligare belägg för de kritiker som anser att rekryteringen till journalistutbildningarna är skev och bör göras om från grunden. Trots detta är en möjlig förklaring till de låga siffrorna att redaktionerna själva rekryter redan utbildade journalister som kommer till Sverige med arbetslivserfarenhet från respektive hemländer. För att få en högre representation måste också studenter med annan etnisk bakgrund motiveras att söka till utbildningen för att på så sätt öka representationen utan att den blir framtvungad genom kvotering eller liknande,

Även om de båda grupperna rent politiskt lutar åt samma håll, finns en del skillnader i specifika partipreferenser. Studenterna tenderar i högre utsträckning att rösta på Vänsterpartiet och Feministiskt Initiativ samtidigt som de yrkesaktiva föredrar Miljöpartiet (som 2016 befinner i vänsterkoalition men inte är ett renodlat vänsterparti). Här kan åldern vara en förklaringsfaktor till vilket parti man väljer att rösta på - ju yngre man är, desto mer lutar man åt ett politiskt block. Också här spelar de sociala fälten och socialiseringsprocessen på arbetsplatsen respektive skolan stora roller; trots att studenterna och de aktiva journalisterna i ganska stor utsträckning befinner sig i samma fält, gör socialiseringen att vissa delar "slipas bort" och andra spetsas för att på så sätt bättre passa i de normer och regler som finns för yrkeskåren.

### Skiljer sig journaliststudenter och journalister från allmänheten? På vilka sätt?

Ser man istället till de båda gruppernas förhållande till den publik de rapporterar om och för, är det väldigt tydligt hur skillnaderna speglar sig främst i **politik**, **etnicitet** och **klassbakgrund**. På det politiska planet är allmänheten och journalisterna (studenterna inkluderade) varandras direkta motsatser med en allmänhet som är avsevärt mycket mer högerinriktad. Ett exempel på detta är stödet för Sverigedemokraterna hos allmänheten som ligger på nästan 20 procent - siffrorna för samma parti ligger mellan en och två procent hos både aktiva och blivande journalister. Avseende den etniska sammansättningen är kontrasten

också stor: andelen invånare i Sverige med utländsk bakgrund låg 2011 på 19 procent att jämföra med studenternas tre procent och kårens fem procent. Ur ett klassperspektiv är också de siffrorna anmärkningsvärda; bland allmänheten anser sig bara sex procent komma från högre tjänstemanna-/akademikerhem - motsvarande siffra för journaliststudenterna är 26 procent och kåren 24 procent. En tydlig indikation på att journalistyrket är ett arbete privilegierat människor högt upp i samhällshierarkin.

En möjlig förklaring till detta är de värderingar och arv som man enligt Bourdieu har med sig via de sociala och kulturella kapitalen (Gytz Olesen, 2004:148). Är du som person uppvuxen i en akademisk miljö med högt kulturellt kapital, blir således steget till journalistiken och andra högt ansedda yrken och branscher inte särskilt långt, jämfört med om du vuxit upp i ett arbetarhem. Detsamma gäller socialisationen: under den primära lär man sig av sig föräldrar och sin omgivning, vilket gör att man senare under den sekundära redan ligger i framkant jämfört med andra om man då har vuxit upp i en miljö där dessa framtida "journalistiska" värderingar uppmuntras och lärs in. Således är det precis som nämnt tidigare väldigt tydligt att det är en viss sorts människor med vissa sorters värderingar som rör sig mot och lockas av yrket i högre utsträckning än andra.



## **8. Referenser**

Angelöw, B., & Jonsson, T. (2000). *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur

Arnstberg, K-O. (1986). *Teori för kulturforskare*. Stockholm: Carlsson.

Asp, K. (Red.). (2012). *Svenska journalister 1989–2011*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) Göteborgs universitet

Bergström, A. (Red.), Ekengren Oscarsson H. (2015). *Svenska trender 1986-2014*. Göteborg: SOM-institutet; Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet

Bourdieu, P. (1986) In J. E. Richardsson (ed.) *Handbook of Theory of Research for the Sociology of Education* (s. 241-258). Westport, Conn.: Greenwood Press.

Ghersetti, M. (2004, 2a oktober). Rättvisare antagning med etnisk kvotering. Göteborgs-Posten. Hämtad 16-05-03 från <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/displayDocument?documentId=050802200410029432187&serviceId=2>

Gytz Olesen, S. (2004). Pierre Bourdieu. In S. Gytz Olesen & P. Møller Pedersen (red.). *Pedagogik i ett sociologiskt perspektiv* (s. 141-171). Lund: Studentlitteratur.

Hopmann, D. N., Elmelund Præstekær, C., & Levinsen, K. (2010) Journalism students: Leftwing and politically motivated?. *Journalism*, 11(6), 661-674, doi: 10.1177/1464884910379706

Hultén, G. (2007). *Journalistik och mångfald*. Lund: Studentlitteratur.

Journalistundersökningens frågeformulär. (2011). Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs Universitet. Hämtad 16-03-29 från <https://snd.gu.se/sv/catalogue/study/SND0926>

Järvinen, M. (2007). Pierre Bourdieu. I H. Andersen och L. B. Kaspersen (red.) *Klassisk och modern samhällsteori* (s. 263-278). Lund: Studentlitteratur AB.

Mångfald.com. (u.å.). *Mångfald i arbetslivet*. Hämtad 2016-04-19 från <http://www.mangfald.org/node/795>

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Habitus*. Hämtad 2016-05-03 från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/habitus>

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Mångfald*. Hämtad 2016-05-02 från <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/m%C3%A5ngfald>

Strömmer, G. (2004, 26e september). Etnisk kvotering diskriminerar. Göteborgs-Posten. Hämtad 16-05-03 från <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/displayDocument?documentId=050802200409269420358&serviceId=2>

SOU 2006:21. *Mediernas Vi och Dom: mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer

Statistiska centralbyrån. (2015). *Var fjärde i Sverige är högutbildad*. Hämtad 2016-05-03 från <http://www.sverigeisiffror.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/befolkningens-utbildning/#806a2fdb-04dc-4704-bcab-27d02c16e603>

Svenska Akademiens ordlista. (2006). *Mångfald*. Hämtad 2016-03-09 från <http://www.svenskaakademien.se/svenska-spraket/svenska-akademiens-ordlista-saol/saol-13-pa-natet/sok-i-ordlistan>

SVT. (2011). *SVT:s policy för mångfald och likabehandling*. Hämtad 2016-03-09 från <http://www.svt.se/omsvt/jobba-har/article2077410.svt/BINARY/M%C3%A5ngfaldspolicy>

Universitets- och högskolerådet. (2016). *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?* Stockholm

Wiik, J. (2015). Spelar det någon roll var journalisterna bor? I L. Truedson (Red.), *Där bor journalisterna* (s. 73-100). Stockholm: Institutet för mediestudier.

## **9. Bilagor**

Enkät

Mångfald hos journaliststudenter - slutversion

Bakgrund Vi heter Josip Ladan och Emilia Berntsson. Går fjärde terminen på journalistprogrammet vid JMG och kommer använda oss av denna enkät i vår kandidatuppsats. Syftet är att studera hur mångfalden ser ut bland journaliststudenter i Sverige idag. I denna mångfaldsdefinition innefattas till exempel kön, etnicitet, sexuell läggning och uppväxtmiljö.

Enkäten tar bara några minuter att besvara och är givetvis helt anonym. Dina svar betyder mycket för oss!

Svaren bör vara oss tillhanda snarast möjligt – därför ber vi er skicka in era svar senast fredag. Tack för din medverkan!

Handledare för vår uppsats är Marina Ghersetti, lektor vid Göteborgs Universitet. E-post: marina.ghersetti@jmg.gu.se  
Telefon: 031-7861215

### **Q1 Kön:**

- Kvinna
- Man
- Annat \_\_\_\_\_

### **Q2 Vilket år är du född?**

Årtal: \_\_\_\_\_

### **Q3 Vilken typ av skola studerar du vid?**

- Folkhögskola
- Universitet

**Q4 Hur viktigt anser du det vara att journalistkårens sociala sammansättning avspeglar befolkningens i följande avseenden?**

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken viktigt eller oviktigt	Ganska oviktigt	Helt oviktigt
Kvinnor och män					
Olika åldersgrupper					
Olika socialgrupper					
Olika invandrargrupper					
Olika geografiska områden i Sverige					

**Q5 Man brukar ibland tänka sig att människors politiska inställning kan ordnas längs en skala från vänster till höger. Var på skalan skulle du vilja placera dig själv?**

- 0 = Långt till vänster
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 = Varken vänster eller höger
- 6
- 7
- 8

9

10 = Långt till höger

**Q6 Vilket parti tycker du bäst om idag?**

- Feministiskt Initiativ
- Vänsterpartiet
- Socialdemokraterna
- Miljöpartiet
- Centerpartiet
- Liberalerna (tidigare Folkpartiet)
- Moderaterna
- Kristdemokraterna
- Sverigedemokraterna
- Annat \_\_\_\_\_

**Q7 Anser du dig vara en övertygad anhängare av detta parti?**

- Ja, mycket övertygad
- Ja, något övertygad
- Nej

**Q8 Om du skulle beskriva ditt nuvarande hem respektive det hem du växte upp i, vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?**

	Arbetarhem	Jordbrukarhem	Tjänstemannahem	Högre tjänstemannahem	Företagarhem	Akademikerhem
Ditt nuvarande hem:	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det hem du växte upp i:	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

**Q9 Var någonstans har du, respektive din far och din mor, huvudsakligen vuxit upp?**

	Renland byggt i Sverige	Min dretätort i Sverige	Stad eller större tätort i Sverige	Stoc kholm, Göte borg eller Mal mö	Nor den	Euro pa	Asien	Afr ika	Nord amer ika	Syd ame rika	Ocea nien	Nord / Sydp olen
Du själv:	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Din far:	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Din mor:	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

**Q10 Har du själv, någon av dina föräldrar eller make/maka invandrat till Sverige?**

	Nej	Ja
Du själv	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Din far	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Din mor	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Din make/maka	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Answer If Har du själv, någon av dina föräldrar eller make/maka invandrat till Sverige? - Ja  
Is Selected

**Q11 Från vilket land/vilka länder? \_\_\_\_\_**

**Q12 Arbetar/har någon i din bekantskapskrets arbetat som journalist? (Flera svar kan anges.)**

- Make/maka/sambo/partner
- Föräldrar
- Syskon
- Annan släkting
- Kompis
- Nej

**Q13 Vilka av följande språk, förutom svenska, behärskar du tillräckligt väl för att kunna läsa medelsvåra texter och genomföra enklare intervjuer? (Flera svar kan anges.)**

- Engelska
- Spanska
- Tyska
- Franska
- Arabiska
- Annat, nämligen: \_\_\_\_\_

**Q14 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande saker?**

Svarsalternativ: Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 månaderna, Någon gång i halvåret, Någon gång i kvartalet, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan, Flera gånger i veckan

Tränat

Gått på bio

Gått på teater

Läst skönlitteratur

Gått på restaurang/bar/pub på kvällstid

Druckit sprit/vin/starköl

Rökt cigaretter/cigarrer/ pipa

Diskuterat politik

Umgåtts med vänner

Besökt gudstjänst eller religiöst möte

Kört bil

Åkt kollektivt

Gått på konsert

Gått på sportevenemang

Spelat TV-/ datorspel

**Q15 Är du troende?**

- Ja
- Nej

Answer If Är du troende? Ja Is Selected

**Q16 Vilken religion tillhör du? \_\_\_\_\_**

**Q17 Har du någon form av funktionsnedsättning?**

- Ja
- Nej

Answer If Har du någon form av funktionsnedsättning? Ja Is Selected

**Q18 Vilken typ av funktionsnedsättning? \_\_\_\_\_**

**Q19 Vad skulle du definiera din sexuella läggning som?**

- Heterosexuell
- Homosexuell
- Bisexuell
- Transsexuell
- Asexuell
- Annat: \_\_\_\_\_